

Täysistunto

Keskiviikko 11.5.2022 klo 14.05—17.57

5. Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista

Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2022 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt päätetään hallintovaliokunnan mietinnön HaVM 10/2022 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Hallintovaliokunnan puheenjohtajan Riikka Purran kymmenen minuuttia pitkän esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Tämän jälkeen myös työministeri Tuula Haataiselle varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin mittainen puheenvuoro. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia, ja puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään sen viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Nyt hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.39 **Riikka Purra ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen siis kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista tehdyn hallintovaliokunnan mietinnön. Toivottavasti tänne tulee vielä enemmän edustajia myös hallituspuolueista kuulemaan tärkeää asiaa.

Selonteon tausta on siinä, että eduskunta edellytti tammikuussa 2019 tarkastusvaliokunnan yksimielisessä mietinnössä hallituksen laativan kokonaisvaltaisen toimenpideohjelman kotouttamistoimien uudistamistarpeista ja toteutettavista uudistuksista sekä antavan sen eduskunnalle selontekona. Kannanotossa on yhteensä 11 kohtaa, joissa edellytetään muun muassa kotouttamisen merkittävää nopeuttamista sekä velvoittavuuden lisäämistä ja niiden vaikuttavuuden parantamista. Hallitus antoi selonteon viime kesäkuussa.

Hallintovaliokunta toteaa, että tarkastusvaliokunnan mietinnössä esitetyt näkökohdat ovat suurelta osin edelleen ajankohtaisia. Selonteon keskeiset ehdotukset liittyvät maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistämiseen sekä kotoutumisen nopeutumiseen sen kaikissa vaiheissa.

Kotoutuminen on tärkeä osa hallittua maahanmuuttopolitiikkaa. Toimenpiteillä tulee tähdätä ennen kaikkea maahanmuuttajan mahdollisimman nopeaan työllistymiseen. Valiokunta korostaa erityisesti suomen tai ruotsin kielen osaamisen keskeistä merkitystä maahanmuuttajien työllistymisessä ja yhteiskuntaan kotoutumisessa. Valiokunta pitää myös

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

perusteltuna, että kotouttamistoimenpiteiden velvoittavuutta lisätään ja että maahanmuuttajilta edellytetään suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen sekä arvojen tuntemusta. Valiokunta korostaa myös yksilön omaa aktiivisuutta ja vastuuta kotoutumisestaan. Valiokunta toteaa, että selonteon ehdotukset jäävät varsin yleiselle tasolle, vaikka ovatkin sinällään kannatettavia.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin hallitusohjelman tavoitteena on ollut lisätä työperustaista maahanmuuttoa ja parantaa opiskelijoiden mahdollisuuksia työllistyä Suomeen. Valiokunta on aiemmissa kannanotoissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että työperäinen maahanmuutto koostuu useista eri osa-alueista. Esimerkiksi korkeaa osaamista vaativaan työhön tulevien erityisosajien ja niin sanotuille matalapalkka-aloille työllistyvien ulkomaalaisten lähtökohdat ovat hyvin erilaiset.

Kaikkien ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste on noin 10–15 prosenttiyksikköä matalampi kuin suomalaistaustaisilla, tietyistä maista tulevilla vielä selvästi matalampi. Ulkomailla syntyneiden työllisyysasteen kehitys on 2010-luvulla ollut Suomessa Pohjoismaiden heikointa.

Maahanmuuttajien työllisyysasteen merkittävä nostaminen on valiokunnan mielestä otettava kotouttamistoimien keskeiseksi tavoitteeksi. Valiokunta edellyttää, että eri maahanmuuttajaryhmien työllistymiseen vaikuttavat tekijät selvitetään. Maahanmuuttajien työelämätaidoista on tärkeää saada tietoa erityisesti työnantajilta.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että selonteossa käsitellään niukasti kotoutumisen valtiontaloudellisia vaikutuksia ja ehdotettujen uudistusten rahoitusta. Maahanmuuttajien kotoutumisella on vaikutuksia taloudelliseen huoltosuhteeseen, työmarkkinoihin, hyödykkeiden ja palveluiden kysyntään sekä eläketurvan rahoitukseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että kotoutumista koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen ja toimeenpanosuunnitelman valmistelussa kotouttamisen toimenpiteiden työllisyysvaikutukset ja vaikutukset julkiseen talouteen arvioidaan huolellisesti.

Arvoisa puhemies! Selonteolla on liittymäpintoja myös sisäisen turvallisuuden selonteoon, kansalliseen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin toimenpideohjelmaan, ihmiskaupan vastaiseen toimintaohjelmaan ja ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäytön torjunnan toimenpiteisiin. Maahanmuuttoon liittyvät turvallisuusongelmat kasautuvat yleisesti ottaen syrjäytymisen, sosiaalisen pahoinvoinnin ja moniongelmallisuuden ympärille. Riskitekijöitä sekä tekijäksi että kokijaksi joutumisessa ovat heikko sosioekonominen asema, ylisukupolvinen syrjäytyminen, asuinpaikka, nuori ikä, miessukupuoli ja päihteiden käyttö.

Suuri osa ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneistä lapsista on Suomen kansalaisia. Valiokunta pitää seurannan ja tilastoinnin näkökulmasta perusteltuna tarkastella tätä niin sanottua toista sukupolvea erillisenä ryhmänä.

Arvoisa puhemies! Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan kotouttamisen merkittävästä nopeuttamisesta siten, että se määritellään pääsääntöisesti yhden vuoden pituiseksi. Selonteossa kotoutumisohjelman enimmäiskestoksi määritellään kaksi vuotta. Tavoitteeksi tulee asettaa tätä lyhyempi aika.

Asiantuntijakuulemisten perusteella kaikille ei riitä kolme vuotta kotoutumiseen. Aikaa voidaan selonteon mukaan pidentää yksilöllisiin erityistarpeisiin, kuten alentuneeseen toimintakykyyn tai luku- ja kirjoitustaidottomuuteen, perustuen enintään kahdella vuodella. Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa maahanmuuttajan olemisen kotouttamistoimenpitei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

den piirissä viisi vuotta oleskeluluvan saamisen jälkeen ja yksittäistapauksissa vielä tätäkin pidempään.

Valiokunta edellyttää kotouttamistoimien järjestäjältä tulosvastuuta sekä aktiivista seuranta kotouttamistoimien enimmäisajan ylittämisen syistä.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että kotoutuminen on maahanmuuttajalle aidosti velvoittavaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ainakin toimeentulotuen perusosan alentamista sillä perusteella, että maahanmuuttaja on kieltäytynyt kotoutumissuunnitelman laatimisesta, käytetään kuitenkin hyvin harvoin. Valiokunnan mukaan niitä laissa säädettyjä keinoja, joilla pyritään lisäämään velvoittavuutta, tulee myös käyttää.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta korostaa kielen osaamisen merkitystä. Kielikoulutuksen tulokset jäävät kuitenkin edelleenkin vaatimattomiksi ja vaihtelevat voimakkaasti osallistujan taustan mukaan. Tavoitetaso saavuttaa vain noin kolmasosa koulutukseen osallistuneista. Tämä osuus ei ole juurikaan muuttunut viime vuosina.

Eduskunta on aiemmin edellyttänyt oleskeluluvan saaneen maahanmuuttajan kielikoulutuksen velvoittavuuden lisäämistä siten, että siihen sisältyy kielitaitoa mittaava koe. Selonteossa esitetyt toimenpiteet kotoutumiskoulutuksen laadun parantamiseksi eivät valiokunnan näkemyksen mukaan ole kuitenkaan riittäviä. Myös se, että maassa pitkään oleskelleille maahanmuuttajille järjestetään julkisin varoin ylimääräisiä tulkkauspalveluita, vaikka kielikoulutusta on ollut henkilölle tarjolla, ei välttämättä kannusta riittävän kielitaidon hankkimiseen.

Valiokunta pitää myös välttämättömänä, että uudistettavassa lainsäädännössä määritellään selkeästi eri viranomaisten toimivalta ja vastuut. Kotoutumisen edistämiseen liittyvät vastuut ovat valiokunnan asiantuntijakuulemisen mukaan tällä hetkellä epäselviä, eikä millään taholla vaikuta olevan kokonaisuudesta selvää vastuuta.

Toinen ongelma on tiedonkulku. Hallintovaliokunta on useissa eri yhteyksissä kiinnittänyt huomiota viranomaisten välisen tiedonkulun toimivuuteen ja siihen liittyviin lainsäädännön kehittämistarpeisiin, niin myös tässä yhteydessä.

Valiokunta painottaa, että maahanmuuttajanaisten työllistymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja työllistymisen esteitä on purettava. Samoin pitää löytää keinoja antaa maahanmuuttajanaيسille tietoa heidän oikeuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Lisäksi valiokunta nostaa esille maahanmuuttajanuorten tarpeet ja erityiset riskit, kuten katujengit. Erityisen huolestuttavana ilmiönä on valiokunnan mukaan ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajataustaisten nuorten rikollisten jengiytyminen. Saadun selvityksen mukaan Helsingissä asuinalueiden eriytyminen on viime vuosina voimistunut, mikä näkyy esimerkiksi merkittävästi kasvaneissa koulujen välisissä oppimiserossa. Asiaa halutaan korjata Ankkuri-toiminnalla sekä poliisin, koulujen, sosiaalitoimen, nuorisotoimen ja kolmannen sektorin yhteistyöllä.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta korostaa myös hyvien väestösuhteiden merkitystä. Väestösuhteet ovat yksi keskeisimmistä kotoutumiseen liittyvistä tekijöistä, mutta asia jää kuitenkin selonteossa asian tärkeyteen nähden varsin pieneen rooliin. Valiokunnan mielestä turvapaikanhakijan tulee saada riittävät tiedot suomalaisen yhteiskunnan kulttuurista, säännöistä ja arvoista jo turvapaikkaprosessin aikana. Henkilön oikeuksien ja velvollisuuksien tulee olla tasapainossa alusta alkaen.

Valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanottoa, jossa hallitus velvoitetaan seuraamaan kotouttamisen ja erityisesti kieliopinnojen velvoittavuutta lisäävien toimenpiteiden vaikutuksia oppimistuloksiin ja huolehtimaan kieliopinnojen kehittämisestä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

siten, että maahan muuttaneiden kielitaito vastaa nykyistä paremmin työelämän kielitaitovaatimuksia.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Nyt ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Eskelinen.

14.49 Seppo Eskelinen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään täällä eduskunnassa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeita. Me puhumme täällä siis ihmisistä, joiden elämä on alkanut jossain muualla mutta on jatkumassa Suomessa. On tärkeää, että varmistamme jokaisen, joka tänne asumaan tulee, mahdollisuuden kotoutua ja rakentaa hyvä arki.

Kotoutumisen onnistuminen määrittää monen tulevaisuuden pitkälle. Se voi määrittää sen, millaista elämää maahanmuuttaja pystyy Suomessa elämään ja kuinka hyvin hän pystyy työllistymään ja millainen tulevaisuus seuraavilla sukupolvilla maassa on. Epäonnistuneella kotouttamisella on kauaskantoiset ja vakavat seuraukset.

Jokainen maahan tullut on yksilö, osa tarvitsee erilaisia palveluja kuin toiset. Tarvitsemme yhtenäiset suuntaviivat, selkeät palvelupolut, jotta jokaisen on mahdollista niitä noudattaa ja kotoutua mahdollisimman hyvin. Toimivien laajempien suuntaviivojen avulla mahdollistetaan myös yksilöllinen huomiointi. Kaikki eivät sovi samaan muottiin. On kuitenkin tärkeää, että maahan muuttavat ihmiset saavat mahdollisuuden päästä osaksi suomalaista yhteiskuntaa.

Kotoutumisen polun alkuvaiheet ovat tärkeitä. Siksi juuri niiden palveluiden tulee toimia erityisen hyvin. Kotoutumisessa on kyse kokonaisvaltaisesta asiasta, niin työllistymisestä mutta myös yhteiskunnan muusta osallisuudesta. Selonteon keskeisinä ehdotuksina ovatkin työllisyyden edistäminen ja osallisuuden lisääminen. Nopeat, tehokkaat ja oikea-aikaiset palvelut ovat avainasemassa onnistuneeseen kotoutumiseen.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisen epäonnistumisella voi olla kauaskantoisia seurauksia niin yksilölle kuin yhteiskunnalle. Syrjäytyminen voi altistaa rikolliselle polulle päätymiselle, ja lisäksi tämä kehitys on omiaan aiheuttamaan jakolinjoja suomalaisten ja maahanmuuttajien välillä.

Turvallisuusongelmat kasautuvat yleisesti ottaen syrjäytymisen, sosiaalisen pahoinvoinnin ja moniongelmallisuuden ympärille, ja tälle altistaa muun muassa ylisukupolvinen syrjäytyminen, heikko sosioekonominen asema ja päihteiden käyttö. Siksi tällaista kehitystä pitää kyetä estämään mahdollisimman hyvin. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin, kuten nuoriin. Jo aiemmin hallintovaliokunnan sisäisen turvallisuuden selonteosta antamassa mietinnössä on kiinnitetty huomiota katujengi-ilmiön syntyyn. Toimivilla kotoutumisen palveluilla kyetään estämään paljon ennalta näitäkin.

Kotoutuminen on myös viranomaisten tehokasta yhteistyötä ja oikein resursoitua toimintaa. Kun jokainen tietää, mitä tekee, pysyvät palvelupolut yhtenäisinä ja niitä on mahdollista seurata. Erityisen tärkeää on huomioida kotoutumisen alkuvaiheen palveluiden toimivuus. Maahan tullessa omankielisten palveluiden saatavuus on tärkeää ja esimerkiksi tulkkauspalvelut omalla kielellä merkityksellisiä. Omalla kielellä annettu tieto Suomen yhteiskunnasta, arvoista ja toimintatavoista nähdään tärkeänä osana kotoutumista. Riittävä kielitaito on edellytys suomalaisessa yhteiskunnassa toimimiselle ja usein myös työllisty-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

miselle. Onkin tärkeää, että suomen tai ruotsin kielen oppimista tehostetaan, koulutukseen osallistuminen on velvoittavaa ja oppimista mitataan.

Arvoisa puhemies! Kotoutuminen vaatii siis sekä yhteiskunnan resursseja että maahanmuuttajan itsensä vastuuta. Siksi on tärkeää, että oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa alusta alkaen. Kun palvelut ovat toimivat, voidaan niiden käyttöä perustellusti velvoittaa. Tämä kokonaisuus ja maahanmuuttajan oma aktiivisuus ovat peruskivi kotoutumisen onnistumisessa. On tärkeää, että puhumme palveluista ja resursseista, mutta on myös tärkeää, että nämä asiat menevät ihan käytännön tasolle ja toteutuvat siellä ihmisten arjessa.

Muuttaminen uuteen maahan on iso asia ja suuri elämänmuutos. Tärkeä tekijä kotoutumisen onnistumisessa on myös yleisellä ilmapiirillä niin ihmisten kuin työelämän kesken. Mitkään toimet eivät ole tehokkaita, jos yhteiskunnan yleinen ilmapiiri niiden vaikutusta estää. Siksi on tärkeää edistää sitä, että me jokainen voimme tulla toistemme kanssa toimeen taustasta riippumatta. [Puhemies koputtaa] Tämä vastuu on meillä jokaisella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Rantanen, Mari.

14.54 **Mari Rantanen ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oletteko koskaan tavanneet ihmistä, joka laittaa sormensa kuumalle hellalle toistuvasti? Ette. Jopa lapsi ymmärtää, että sormet palavat. Tämä lainalaisuus ja ihmisen kyky oppia ei valitettavasti näy politiikassa, sillä täällä sormet laitetaan toistuvasti hellalle, vaikka tiedetään, että siitä tulee kivuliaita palovammoja. En oikein tiedä, millä sanalla moista toimintaa tulisi kuvata, mutta sanotaan sitä nyt aiemminkin käytetyksi ”mahdollisuuksien taiteeksi”.

Jälleen kerran eduskunta keskustelelee kotoutumisen uudistamistarpeista eli oikeasti siitä, miksi kotoutuminen ei Suomessa tai missään muussakaan länsimaassa onnistu. Selonteon taustalla on viime eduskuntakaudella hyväksytty yksimielinen tarkastusvaliokunnan mietintö, jossa edellytetään muun muassa kotoutumisen nopeuttamista sekä kielen ja kulttuurin oppimisen velvoittavuutta. Koko selonteko on kuitenkin laadittu vihervasemmistolaisesta näkökulmasta. Siinä ei huomioida haitallisen maahanmuuton laajoja negatiivisia vaikutuksia julkiseen talouteen tai suomalaisten turvallisuuteen. Maahanmuutto yleisesti ottaen nähdään ilmiönä, johon yhteiskunnan tulee vain sopeutua. Meille perussuomalaisille tämä ei käy. Suomi on suomalaisten koti ja turvapaikka, ja jos täällä haluaa asua, on tulijan sopeuduttava meidän kieleemme ja kulttuuriimme.

Arvoisa puhemies! Useimmat kotoutumisen ongelmat liittyvät keskeisesti siihen, että yhteiskunta on luonut maahanmuuttajille käsityksen, ettei heillä ole velvollisuuksia vaan pelkästään oikeuksia. Työntekoon kannustamisen ja velvoittamisen sijaan tulijoita opetetaan hakemaan aktiivisesti erilaisia yhteiskunnan tukia ja palveluita, uhriutumisen kulttuurin oppimisesta puhumattakaan. Myöskään tässä selonteossa ei velvoittavuutta lisätä.

Kuvaavaa onkin se, että kriittisimmin valiokuntakuulemisissa koko kotouttamispuuhasteluun suhtautuivat maahanmuuttajataustaiset asiantuntijat. Heidän mielestään kaikenlainen hyysäys pitäisi alkuvaiheen tuen jälkeen lopettaa ja vaatia muun muassa kielen ja kulttuurin oppimista pysyvän oleskeluluvan ehtona. Toista mieltä olivat monikulttuurisuuskoordinaattorit, monikuluttuuruusjohtajat ja -päälliköt ynnä muut maahanmuuttoon liittyvien työpaikkojen ja yritysten edustajat, onhan nyt keksitty suoranainen verovarojen ehtymätön ikiliikkuja. Follow the money, se toimii tässäkin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Selonteko antaa virheellisesti kuvan, että kotouttaminen Suomessa olisi onnistunutta. Tämä ei vastaa tilastojen valossa lainkaan todellisuutta. Samat maahanmuuttajaryhmät, pääosin Irakista, Afganistanista ja Somaliasta, ovat olleet vuosikausia yliedustettuina työtömyyslukuissa, sosiaaliturvakiippuvuudessa ja rikostilastoissa, eikä muutosta parempaan ole tullut. Tilastot vastaavat toisiaan kaikissa Euroopan maissa.

Sen sijaan, että hallitus puuttuisi selonteossa kotoutumisongelmien juurisyyn eli haitallisen maahanmuuton määrään, se keskittyy syyllistämään kotoutumisongelmista suomalaisia ja suomalaista yhteiskuntaa.

Arvoisa puhemies! Rahalla ja palveluilla ei saa kotoutumista. Meille lähin ja konkreettinen esimerkki on Ruotsi, joka on surkean sinisilmäisen maahanmuuttopolitiikan vuoksi vajonnut vaaralliseksi ja turvattomaksi maaksi. Viimeksi pääsiäisenä Ruotsin maahanmuuttajalähiöissä mellakoitiin näyttävästi. Tämä on se todellisuus, jonne olemme matkalta toistaessamme järjestelmällisesti Ruotsin virheet.

Suomessa on syytä tehdä Tanskan mallin mukainen täydellinen paradigman muutos, jossa kotoutumisen edistämisestä siirrytään kotiutumisen edistämiseen ja maahanmuuttoa katsotaan puhtaasti kansallisen edun näkökulmasta. Suomeen humanitäärisin perustein tulneiden oleskelun ei tule pääsääntöisesti olla pysyvää, vaan vainon tai vaaran väistyttyä kotimaassaan henkilö palaa sinne. Pysyvän oleskeluluvan saanti ja perheen yhdistämisoikeus pitää sitoa siihen, että maahanmuuttaja oppii kielen, työllistyy, eikä syyllisty rikoksiin.

Meillä on käsissämme miljardiluokan kysymys, emmekä me voi pienenä maana jatkaa näin typeryttävän avokätistä ja sinisilmäistä politiikkaa. On joko valittava nykyinen päätös maahanmuuttopolitiikka tai korkea sosiaaliturva. Molempia ei voi saada. Rahan ja palveluiden lisääminen ei ole ratkaisu, kuten hallitus nyt selonteossaan jälleen esittää. Tässä laitetaan ne sormet uudelleen kuumalle hellalle.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset jättivät mietintöön vastalauseen, sillä koko selonteon lähtökohta on virheellinen eikä se vastaa sen enempää tarkastusvaliokunnan antamaa tehtävänantoa kuin myöskään kotoutumisessa oleviin ongelmiin. Näin ollen esitämme vastalauseemme kannanottona, että valtioneuvosto tuo uuden selonteon, sillä tätä asiakirjaa ei voi korjata yksittäisillä esityksillä, vaan selonteko tarvitsee kirjoittaa uudelleen raikkaalla realismilla ja tilastoihin perustuvilla faktoilla, jotka ratkaisevat ongelmia, eivät syvennä niitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Vestman.

14.59 **Heikki Vestman kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erään alakoulun oppilaista lähes 70 prosentilla on suomi toisena kielenä — yhteinen kieli on YouTube-englanti. Tässä koulussa on nähtävissä jengiytymistä. Pahoinpitelyjä on jopa viikoittain, biifejä masinoidaan somessa. Oppilaat voivat alistaa toisiaan, käskää suutelemaan kenkiä. Vanhempien voi olla vaikea kohdata lastensa ongelmia kielimuurin tai kunnia- ja kulttuurin takia. Kuvaus ei ole Ruotsin lähiöistä vaan Suomen pääkaupunkiseudulta. Kasautuvien ongelmien lähiöiden todellisuudesta kärsivät myös yhteiskuntaamme sopeutuneet maahanmuuttajataustaiset perheet.

Arvoisa puhemies! Ulkomaalaistaustaisten työttömyys on kaksi- ja puolikertainen ja työllisyysaste kymmenenneksen matalampi suomalaistaustaisiin nähden. Lähtömaiden välillä on merkittäviä eroja. Lähi-idästä ja Afrikasta humanitäärisin perustein tulneiden työllisyysaste on hyvin matala ja sosiaaliturvakiippuvuus siten korkea. Kotoutumisaikana vain

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

kolmannes saavuttaa perustason suomen tai ruotsin kielessä. Monet vaativat tulkkia vuosia. Epäonnistuneen maahanmuuton lieveilmiöt, kuten segregatio ja jengiytyminen, ovat voimistuneet.

Kokoomus katsoo, että kotoutumispolitiikkaan on tehtävä muutos. Kotoutujan oikeuksia ja yhteiskunnan vastuuta korostavasta järjestelmästä on siirryttävä kohti kotoutujan velvollisuuksia ja omaa vastuuta. Jokaisen Suomeen jäävän on suunnattava — tarvittaessa opiskelun kautta — töihin. On elätettävä itsensä ja perheensä, on opittava kieli, on noudatettava maamme sääntöjä. Muutoin henkilön on palattava lähtömaahansa.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisen selonteon tavoitteena on, että maahanmuuttajien osallisuus yhteiskunnassa voidaan varmistaa ja osaamista hyödyntää — hyviä tavoitteita. Ongelmana vain on, että konkreettiset toimenpiteet jäävät selonteossa vähiin. Tähän kiinnittää mietinnössään huomiota myös hallintovaliokunta. Kuvaavaa on, ettei selonteon 130 sivulla sanota oikeastaan kertaakaan selkeästi, mitä maahanmuuttajan pitää itse tehdä. Sanaa ”velvoite” hallitus käyttää viittamaan vain viranomaisten tai valtion vastuisiin. Kokoomus on pettynyt, ettei hallitus ottanut vakavasti eduskunnan selkeää tehtävänantoa uudistaa kotoutumispolitiikkaa. Edellytämme konkreettiset toimet sisällytettäväksi selonteon toimeenpanosuunnitelmaan.

Arvoisa puhemies! Suomessa asuu noin 280 000 ulkomaan kansalaista ja noin 440 000 ulkomaalaistaustaista. Ahkerat, osaavat ja tunnolliset maahanmuuttajat ovat voimavara. Passivoivalla järjestelmällä lannistetaan niitäkin, joiden kotoutumisennuste on hyvä. Onnistunut, valikoiva maahanmuutto on Suomelle välttämättömyys. Ilman sitä työikäinen väestö pienenee vuosikymmenen aikana 150 000 henkilöllä. Jotta hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohja saadaan turvattua, tarvitsemme ulkomailta lisää osaavia ihmisiä. Työperäistä maahanmuuttoa ei kuitenkaan tule edistää romuttamalla turvapaikkajärjestelmän uskottavuutta, kuten hallitus on tehnyt. Kokoomuksen mielestä työperäisen ja kansainvälisen suojelun kaistat on pidettävä visusti erillään.

Arvoisa puhemies! Työ ja kieli ovat kokoomuksen vaihtoehdon keskiössä. Työn syrjään on päästävä kiinni heti oleskeluluvan alettua. Työssä maahanmuuttaja oppii ymmärtämään yhteiskuntaamme ja saa osallistua sen ylläpitämiseen. Pysyvästi maahan jääville kieli on toinen avain yhteiskuntaan. Kielikoulutukseen on taattava nopea pääsy, ja sen laatua on parannettava. Vastaavasti oikeutta tulkkaukseen on ajallisesti rajattava. Työssäolo tukee osaltaan kielenoppimista.

Kokoomus haluaa muuttaa sosiaaliturvan työntekoon ja kielenoppimiseen kannustavaksi. Maahanmuuttajan sosiaaliturvan tulee olla kotoutumisjakson alussa muuta väestöä matalampi. Tukitaso tulee kytkeä kotoutumisen mittareihin. Kannatamme lisäksi tukikaton selvittämistä. Työnteon on oltava aina kannattavampaa kuin tuilla elämisen.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen tavoin hallintovaliokunta penää sitä, että kotoutumisen velvoittavuutta lisätään. Hallintovaliokunta korostaa aivan oikein kielen merkitystä. Valiokunnassa kokoomus esitti, että hallitus veloitetaan toimiin pitkäaikaisen tulkkauksen palveluoikeuden rajaamiseksi sekä kielitaitovaatimuksen säätämiseksi pysyvän oleskeluluvan ehdoksi. Hallituspuolueet eivät tätä kannattaneet. Kokoomuksen mielestä pysyvä oleskeluoikeus Suomessa tulee antaa vain niille, [Puhemies koputtaa] jotka osoittavat työllään ja opiskelullaan sekä kielitaidollaan kotoutuneensa yhteiskuntaamme.

Teen kokoomuksen vastalauseen mukaisen kannanottoehdotuksen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Huttunen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

15.05 **Hanna Huttunen kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Muutamat hä-dän hetket opettavat ihmiselle viisautta enemmän kuin vuosikymmenien tasaiset olot." Kir-jailija Maria Jotunin sanoissa on viisaus suomalaiseseen maahanmuuttopolitiikkaan ja sen osana ihmisten kotoutumiseen ja kotoutumisen uudistamiseen.

Muutama vuosi sitten koimme hallitsemattoman muuttoliikkeen Euroopasta Suomeen. Nyt elämme sodan aikaa. Valtavasti ihmisiä pakenee Venäjän julmuuksia Ukrainasta. Mei-dän pitää uudistuksia tehdessämme ottaa opiksi näistä kaikista kokemuksista. Asiat voivat todellakin olla paremmin. Samalla meidän pitää varautua tulevaan. Mullistukset maailmas-sa jatkuvat. Kukaan meistä ei tiedä, mikä musta joutsen seuraavaksi sysää ihmiset liikkeel-le.

Meidän pitää myös välttää muiden tekemät virheet. Lähimpänä Ruotsi on hyvä huono esimerkki. Kaikki ei siellä etenäkään kotouttamisessa ja kotoutumisessa ole onnistunut. Tä-män myös ruotsalaiset itse tunnustavat.

Arvoisa puhemies! Keskusta ajaa inhimillistä, realistista ja ennen kaikkea hallittua maa-hanmuuttopolitiikkaa. Se tarkoittaa, että emme jaottele Suomeen tulevia ihmisiä parem-piin ja huonompiin ihmisiin vaan toimimme maamme lakien ja kansainvälisten sopimus-ten mukaan. Se tarkoittaa, että autamme hädänalaisia ihmisiä — nyt ukrainalaisia. Se tar-koittaa, että Suomeen voi tulla opiskelemaan ja tekemään töitä ja että eri syistä tulevat ih-miset kotoutuvat mahdollisimman hyvin. Se tarkoittaa myös, että turvapaikanhaun väärin-käytöksiä me emme hyväksy. Näissä oloissa meidän on varauduttava myös muuttoliik-keen välineellistämiseen. [Mari Rantasen välihuuto] Siis siihen, että ihmisiä käytetään vihamieliseen, valtiolliseen vaikuttamiseen.

Arvoisa puhemies! Työ on parasta kotouttamista. Tärkeitä ovat myös opiskelu- ja kou-lutusmahdollisuudet sekä kielitaito. Yhteiskunnan pitää edesauttaa työllistymistä, mutta vastuu on myös ihmisellä itsellään. Keskustan lähtökohta on, että jokaisen työikäisen ja työkykyisen pitää tulla toimeen omalla työllään.

Kotiseudusta riippuen suomen tai ruotsin kielen oppiminen on tärkeää sekä työllistymi-sen että ylipäätään ihmisen osallisuuden kannalta. On kuitenkin tilanteita, joissa ei ole rea-lismia, että Suomeen tuleva osaisi nopeasti suomea tai ruotsia. Näitä ihmisiä ovat esimer-kiksi kymmenet tuhannet ukrainalaiset pakolaiset tai maahamme saapuvat korkeasti kou-lutetut osaajat. Keskusta on valmis siihen, että näissä tilanteissa viranomaisten kanssa voi joustavasti asioida myös englanniksi. Tämä siksi, että arkijärjelle pitää olla myös maahan-muuttopolitiikassa tilaa. On kaikkien etu, että ihminen pystyy hoitamaan tarvittavat asiat itsenäisesti kuntoon.

Olipa syy Suomeen tuloon mikä tahansa, tavoitteena pitää olla, että ihminen pääsee mahdollisimman pian tavalliseen arkeen kiinni. Tämä on äärimmäisen tärkeää nyt ukrai-nalaisten pakolaisten kotoutumisessa. Heistä iso joukko on äitejä ja lapsia. Paras tapa aut-taa heitä on kodinomaisten olojen järjestäminen. Lasten pitää päästä mahdollisimman pi-kaisesti käymään koulua, ja ylipäätään uuden arjen pitää päästä alkamaan. Kaikilla tilapäi-sen suojelun statuksen hakeneilla on myös työnteke-oikeus Suomessa. Työ helpottaa osal-taan sodan kauhuista selviytymistä ja osallisuuden rakentumista. Tästä päivästä tuleekin ottaa oppia kotouttamispolitiikkamme uudistamisessa.

Arvoisa puhemies! Yksi asia on varma. Tarvitsemme Suomessa myös muualta tulevia ihmisiä. Tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa. Ilman heitä taloutemme ei kerta kaik-kiaan tule pyörimään emmekä pysty pitämään yllä hyvinvointiyhteiskuntaamme. Vast-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

ikään julkaistun JHL:n kyselyn mukaan myös suomalaisten enemmistö tietää tämän. Hyvä niin. [Ville Tavio: Järkyttävää puhetta oli keskustalta!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Holopainen, Hanna.

15.09 Hanna Holopainen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme täällä keskustelemassa kotoutumisesta. Suomeen päädytään monista eri syistä. Yleisimmät syyt ovat työ, opiskelu, rakkaus tai turvan hakeminen. Uuden yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi muuntuminen ei aina onnistu yhdessä yössä. Haasteita voivat aiheuttaa muun muassa uuden kielen ja kulttuurin oppiminen, viranomaisten toimintatavat ja järjestelmät sekä erilaiset käytännön arjen haasteet asumisesta työelämän pelisääntöihin.

Arvoisa puhemies! Voimme edistää aktiivisella kotoutumispolitiikalla maahanmuuttajien osallisuutta työelämässä ja muussa yhteiskunnassa. Kuten hallintovaliokunnan mietinnössä kuvataan, kotoutumista edistävät politiikkatoimet ovat varsin kustannustehokkaita investointeja. Esimerkiksi Suomessa käyttöön otetut kotoutumissuunnitelmat nostivat kohderyhmän tuloja 47 prosenttia ja laskivat heidän saamiaan tulonsiirtoja 13 prosenttia kymmenen vuoden seurantajakson aikana.

Työllistyminen on keskeinen tekijä kotoutumisessa. Työllisyyden ja koulutuspolkujen suurimmat haasteet liittyvät ulkomailla hankitun osaamisen heikkoon tunnistamiseen ja tunnustamiseen, rekrytoinnissa tapahtuvaan syrjintään sekä riittämättömiin koulutus- ja työllistymispalveluihin. Ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamista onkin helpotettava, pääsyä täydennyskoulutukseen on joustavoitettava ja mahdollisuuksia osoittaa pätevyys näyttökokeilla on lisättävä.

Arvoisa puhemies! Meidän on syytä asettaa nollatoleranssi syrjinnälle ja viharikoksille. Kenenkään ei pidä Suomessa joutua syrjinnän tai väkivallan uhriksi etnisen taustansa vuoksi. Syrjintä ja viharikokset pitää ottaa vakavasti ja niiden tunnistamista on parannettava ja niihin on puututtava määrätietoisesti.

Arvoisa puhemies! Kasvatus yhdenvertaisuuteen on aloitettava jo lapsena. Yhdenvertaisuudesta puhumista on jatkettava kaikkialla siellä, missä julkisena valtana voimme siihen vaikuttaa: kouluissa, nuoriso- ja urheilutoiminnassa, työpaikoilla, armeijassa, terveydenhuollossa ja vanhustenhoidossa. Joskus myös työhön ottamisessa voi esiintyä syrjintää esimerkiksi vieraskielisen nimen perusteella. Nopein tapa puuttua tähän on laajentaa koko julkiseen hallintoon sellaista työnhakua, jossa valitsija ei saa etukäteen tietää hakijoiden henkilöllisyyttä. Täydellistä kielitaitoa ei ole tarpeen vaatia sellaisissa tehtävissä, joissa pärjäisi heikommallakin kielitaidolla. Käytännön kielitaito karttuu myös työtä tehtäessä.

Arvoisa puhemies! Erityisesti maahanmuuttajanaiset ovat monesti vaikeassa asemassa. He saattavat jäädä kokonaan esimerkiksi kielikoulutuksen ja työelämän ulkopuolelle. Maahanmuuttajanaiset tarvitsevatkin erityistä tukea kotoutumiseen. On huolehdittava myös siitä, että maahanmuuttajien ihmis- ja perusoikeudet toteutuvat heidän omissa yhteisöissään. Esimerkiksi niin sanotun kunniaväkivallan, pakkoavioliittojen ja sukupuolielinten silpomisen kaltaisiin ilmiöihin pitää puuttua tehokkaasti. Tällä hetkellä haasteena on se, että ne jäävät palvelujärjestelmässämme aivan liian usein tunnistamatta.

Turvapaikanhakijoiden kotouttaminen osaksi yhteiskuntaa pitää alkaa heti tulijan saapumisen jälkeen. Esimerkiksi turvapaikkaprosessien venyminen ei ole kenenkään etu. Prosessit on saatava sujuviksi niin Digi- ja väestötietovirastossa, Maahanmuuttovirastossa, kunnissa, työvoimahallinnossa kuin Kelallakin. Pitkiä oleskeluaikoja vastaanottokeskuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

sisä pitää vähentää. Turvapaikanhakijat joutuvat odottamaan joskus jopa vuosia vastaanottokeskuksissa ilman kunnollista perehdyttämistä suomalaisen yhteiskuntaan ja ilman työllisyyskoulutusta. Laitoselämä laitostaa, ei kotouta. Kotoutumisen kannalta on tärkeää, että turvapaikanhakijoilla on mahdollisuus elää mahdollisimman normaalia arkea ja tehdä töitä. Samoin on tärkeää mahdollistaa alaikäisten turvapaikanhakijoiden oikeus osallistua perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen.

Arvoisa puhemies! Kymmenien tuhansien pakolaisten tulo Ukrainasta on hoidettu monelta osin joustavammin ja tehokkaammin kuin aiemmat turvapaikkaprosessit. Voimme ottaa oppia siitä myös muiden turvaa etsivien prosessien hoitamiseen tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Tiedämme hyvin, että kehittämistarpeita löytyy edelleen. Kielitaito on kotoutumisen keskeisin lähtökohta. Perusopintojen suomen tai ruotsin kielestä ja suomalaisesta yhteiskunnasta täytyy käynnistyä heti, kun maahanmuuttaja saapuu Suomeen. Laadukasta kielenopetusta tulee olla riittävästi tarjolla. Kotouttamisjaksoon tarvitaan selkeä opetussuunnitelma, joka määrittää tavoitteet ja huomioi maahanmuuttajan yksilölliset tarpeet.

Käsillä oleva selonteko listaa pitkän listan myös muita tarvittavia toimenpiteitä. Tärkeimpiä ovat peruspalveluiden ja koulutusjärjestelmän kehittäminen sekä ohjauksen ja neuvonnan kehittäminen. Kotoutumisen pullonkaulojen resurssitarpeisiin on vastattava. On erinomaista, että hallitukselta on tulossa esityksiä kotoutumislain [Puhemies koputtaa] ja muun siihen liittyvän lainsäädännön uudistamiseksi jo syysistuntokaudella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Ja edustaja Semi.

15.15 **Matti Semi vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotouttaminen on jatkuva ja kaksisuuntainen prosessi, jossa maahanmuuttaja saa yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia taitoja ja jossa yhteiskunta muuttuu monimuotoisemmaksi. Meidän, vasemmiston, mielestä kotouttamisen tulee edistää maahanmuuttajien integroitumista suomalaisen yhteiskuntaan sen täysivaltaisina jäseninä. Kotouttaminen on siinä tärkeä osa kokonaisvaltaista maahanmuuttopolitiikkaa. Suomen suunta kotouttamisen edistämisessä on ollut hyvä. Olemme tehneet monia hyviä ratkaisuja. Kehitystyötä kuitenkin vielä riittää, koska esimerkiksi maahanmuuttajien työllistyminen on yhä matalampaa muuhun väestöön nähden.

Arvoisa puhemies! Panostamalla kotouttamisen prosessin alkuun ja oikein kohdennetuilla resursseilla voimme tähdätä mahdollisimman nopeaan työllistymiseen. Tässä keskeisessä roolissa ovat erityisesti laadukas kielenopetus ja aiemman osaamisen tunnistaminen. On kuitenkin huomioitava, että nopea työllistyminen ei ole ainoa onnistuneen kotouttamisen mittari. Pitkäjänteinen kouluttautuminen voi olla tarkoituksenmukaista pysyvien ja vahvojen työmarkkina-asemien saavuttamiseksi. Koulutus on myös yksi tehokkaimpia keinoja puuttua ylisukupolviseen huono-osaisuuteen. Kotouttamistoimien on tavoitettava myös työelämän ulkopuolella olevat.

Arvoisa puhemies! Kuten aiemmin sanoin, on kotouttaminen kaksisuuntainen prosessi. Maahanmuuttajien syrjintä työelämässä on Suomessa valitettavan yleistä. Me vasemmistossa pidämmekin keskeisenä, että Suomessa ehkäistään syrjintää. Pahimmillaan syrjintä voi luoda yhteiskuntaamme jakolinjoja ja varjoyhteiskuntaa, josta kärsivät niin yksilöt kuin yhteiskunta. Suomen ei pidä olla sellainen maa, jossa työhaastatteluun ei pääse ulkomaalaisella nimellä, vaan sen täytyy olla kaikille mahdollista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Arvoisa puhemies! Kotouttamista edistävät politiikkatoimet ovat kustannustehokkaita investointeja. Samalla onnistunut kotouttamispolitiikka tekee Suomesta houkuttelevan kohteen tulla töihin. Nettomaahanmuuton kasvu voisi vähentää Suomen julkisen talouden kestävyysvajetta melko merkittävästi, jos kotouttaminen olisi onnistunutta ja työllistyminen korkeaa. Suomi tarvitsee maahanmuuttajia ja maahanmuuttajien työpanosta.

Arvoisa puhemies! Hyvä kotouttaminen korostaa maahanmuuttajien omaa toimijuutta ja mahdollisuuksia yhteiskunnassa eikä yritä tehdä kaikista samanlaisia. Erilaisuus on rikkaus, ja on meidän vastuullamme luoda yhteiskuntaa, jossa jokainen voi taustasta riippumatta voida hyvin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ledamot Löfström.

15.18 **Mats Löfström r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade herr talman, arvoisa puhemies! Vieraaseen yhteiskuntaan kotoutuminen ja siitä osalliseksi tuleminen ovat nyt arkipäivää tuhansille ukrainalaisille pakolaisille täällä Suomessa. Sotaa pakeneminen, totutusta elämästä luopuminen ja uuden elämän aloittaminen uudessa maassa ovat asioita, joita kenenkään ei tulisi joutua nykypäivänä kokemaan. Suomi tukee ja suojelee Ukrainan kansaa sekä nyt sodan aikana että sitten kun koittaa aika, jolloin Ukrainassa on taas turvallista asua. Me autamme Suomeen saapuneita ukrainalaisia luomaan itselleen uuden arjen Suomessa ja kotoutumaan tänne siksi aikaa, jonka he täällä viettävät.

Kiitos myös kaikille vapaaehtoisille, jotka auttavat pakolaisia ja hädänalaisia monin tavoin. Teidän panoksenne on todella tärkeä. Voimme kaikki osallistua eri tavoin, ja juuri se on yhteiskuntamme vahvuus.

Ärade talman! Det är inte enbart de som flyr ett krig som vill hitta sin plats i sitt nya hemland. De som i dag vistas i Finland har väldigt varierande bakgrund. Vissa kommer för studier, vissa för arbete, en del för kärlek. Däremot är servicen som de får beroende av grunden för invandringen. I många fall är detta befogat, men inte i alla. Behoven är olika för olika individer och det ska gå att också hitta individuella lösningar för det. Därför är det viktigt att öka på flexibiliteten i systemet. Det är fint att vägledning och rådgivning nu föreslås göras permanenta, oberoende av anledningen för ankomsten till Finland.

Såsom förvaltningsutskottet påpekar är det skäl att i det fortsatta arbetet ännu mera satsa på konkreta handlingsplaner och tydlig arbetsfördelning. I dag är det flera instanser som har ansvar för olika skeden i integrationsprocessen, och det finns tydligt behov att inkludera även arbetsgivare bättre med i processerna. Det är väsentligt att kontinuiteten i integrationsarbetet tryggas.

Ofta är integrationen i ett samhälle lättare om man talar landets språk eller om man har en arbetsplats. Att få jobba så snabbt som möjligt borde vara en naturlig del av integrationen. Fokus bör också sättas tydligare på att kartlägga de invandrares kunskaper som inte ännu har en arbetsplats och aktivt hjälpa dem att komma i kontakt med sin arbetsgivare. Lika viktigt är det att konstant på olika sätt och olika nivåer motarbeta rasism som i praktiken utgör ett stort hinder för lyckad integration.

Vi är väldigt medvetna om hur utmanande det kan vara att lära sig tala ett främmande språk, men det är viktigt att integrationen kan ske via att man lär sig finska eller svenska på landets svenskspråkiga orter. Det finns mycket efterfrågan för arbetskraft i de svenskspråkiga

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

kiga regionerna i Finland. Därför är det speciellt viktigt att på kommunal nivå göra konkreta åtgärder för att främja också den svenska integrationen.

Arvoisa herra puhemies! Kuntien ja kansalaisjärjestöjen rooli osallisuuden luomisessa on tärkeä. Erityisesti lapsiperheiden arjen kannalta kyse on merkittävästä asiasta. Sosiaalinen tuki on vahvaa kouluvuoden aikana, mutta kesätauko on pitkä, jolloin monet perheet jäävät helposti yksin. Kuntien on panostettava lasten ja nuorten hyvinvointiin ja osallisuuteen myös loma-aikoina. Ukrainalaisten lasten osalta hallitus on sitoutunut näiden palveluiden kustannusten korvaamiseen, mikä on tärkeä päätös, jolla luodaan turvallisuutta turvattuun maailmaan.

Ärade talman! Lyckad integration kan bestå också av väldigt enkla saker. För en individ som inte känner till det finska samhället eller vilka möjligheter eller förpliktelser det finns här kan det vara avgörande att man får tala med en vänlig människa, att man hittar information på klarspråk, att det finns ett telefonnummer där man ger service till exempel på engelska. Samhället ska signalera att även personer med invandrarbakgrund är välkomna. Lättillgänglig service och hjälp är centrala inte enbart för integrationen utan också för att vi kan skydda dem som är här i Finland. Det är ett kallt faktum att vi i Finland har män och kvinnor, barn och unga som är offer för modernt slaveri. Polisens enhet för bekämpning av människohandel, en relativt nygrundad enhet, ska ha tillräckliga resurser och bli bestående för att både kunna hjälpa offren och ställa utnyttjarna inför rätta. Kommunernas och välfärdsområdenas anställda ska utbildas i att bättre känna igen tecken på människohandel och det ska finnas konkret ansvarsfördelning mellan olika myndigheter för att bekämpa detta fenomen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laukkanen.

15.24 **Antero Laukkanen kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hieman olen huolestunut tästä hyvin vähäisestä edustajien joukosta tänään täällä. Kotouttaminen ei suinkaan ole mikään pieni asia, ja olisi toivonut, että eduskunta olisi laajasti ottanut tähän kantaa.

Arvoisa puhemies! Kotouttamiseen liittyvät ongelmat eivät ole vähenemässä. Sota Euroopassa ei näytä olevan päättymässä. Ruoan hinnan kallistuminen uhkaa kokonaisia yhteiskuntia. Tulemme näkemään nälänhätää, jopa romahtavia valtioita. Pakolaisten ja siirtolaisuuden määrä tulee kasvamaan.

Ei ole väärin lähteä etsimään parempaa elämää muualta. Ei ole väärin haluta elää siellä, missä se on turvallista. Suomesta ovat historian aikana sadattuhannet lähteneet köyhyyttä pakoon Yhdysvaltoihin tai Ruotsiin ja ajan saatossa kotoutuneet sinne.

Selonteossa lähtökohtana oleva kysymys, miten kotouttamista pitäisi edistää, jotta se tuottaisi tuloksia, on erittäin tärkeä. Valitettavasti selonteko ei tähän tarjoa keinoja. Ainoa vastaus, jonka selonteko uskaltaa antaa, on, että tarvitaan parempia julkisia palveluita ja koulutusta. Esitykset ovat kannatettavia, mutta — ihan rehellisesti — riittävätkö ne? Ratkaistaisiinko kotoutumisen haasteet, vaikka meillä olisi täydelliset palvelut? Kuten hallintovaliokunta toteaa mietinnössä, ehdotukset jäävät varsin yleiselle tasolle.

On selvää, että kotouttamiseen tarvitaan lisäresursseja. Onko meillä näitä? Löytyykö tekijöitä ja rahat heidän palkkaamiseensa? Kansalaisyhteiskunnassa hyödyntämättömiä voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

mavaroja voisi olla. On hyvä, että tämä on selonteossa myös tunnistettu. Tärkein resurssi ovat kansalaiset, ihmiset, mukaan lukien toiset maahanmuuttajat.

Arvoisa puhemies! Sitten selonteon valmistumisen on Ukrainasta lähtenyt Suomen väkiluvun verran väkeä. Suomeenkin on tullut paljon, jo yli 20 000 ukrainalaista pakolaista. Moni on jo työllistynyt, kiitos lupaprosessien sujuvoittamisen.

Selonteon taustalla olevassa, tarkastusvaliokunnan tilaaman tutkimuksen raportissa havaittiin: ”Maahanmuuttajan kotoutumista edistetään työelämään osallistumista ja sitoutumista monipuolisesti tukemalla. Maahanmuuttajien työllistymisen kannalta on tärkeää kehittää kotouttamispalveluista tehokkaasti toimivia kokonaisuuksia. Tutkimuksen mukaan olisi myös hyödyllistä kehittää palveluita, joissa maahanmuuttajia työllistetään mentoreiksi toisille maahanmuuttajille.” Silti selonteossa ei käytännössä esitetä porkkanoita työllistymiseen tai kielen oppimiseen.

Kristillisdemokraatit ovat esittäneet työmarkkinatukeen pohjoismaiseen tapaan kielilisiä, joka kannustaa nopeaan kielenoppimiseen. Jotain tämän kaltaista tarvittaisiin, sillä nykyjärjestelmä ei sisällä kannustimia kielen oppimiseen. Huono kielitaito syrjäyttää työelämästä.

Maahantulijalle on tärkeää saada tarttumispinta työelämään nopeasti ensimmäisen työpaikan muodossa. Mitä pidemmäksi työttömyysaika kasvaa, sitä vaikeammaksi työllistyminen muodostuu. Valitettavasti työperusteisten oleskelulupien käsittelyajat ovat edelleen aivan liian pitkiä.

Merkittävä osa maahan tulleista työllistyy yrittäjiksi. Pääkaupunkiseudulla uusyrityskeskusten asiakkaista jopa 40 prosenttia on maahanmuuttajia. Tärkeää olisi saada yrittämisen pelisäännöt ja realiteetit selviksi alusta saakka.

KD on myös esittänyt, että Suomessa opiskeleville ulkomaalaisille opiskelijoille myönnettäisiin automaattisesti pysyvä työlupa. Työpaikoilla anonyymin rekrytoinnin kaltaisia keinoja on kokeiltu ja saatu jonkin verran tuloksia.

Työperusteisen maahanmuuton tiekartassa hallitus arvioi, että työperäisen maahanmuuton tarve on noin 10 000 henkilöä vuodessa. Meillä on jo nyt paljon maahan tulleita, jotka eivät ole työelämässä. Kaikkien työpanosta tarvitaan. Positiivista on se, että haasteet tunnistetaan. Kaikki, mitä opittiin edellisestä maahanmuuttoaallostamme, on tärkeä laittaa käyttöön nyt. [Puhemies koputtaa]

Myös mietinnössä olevaan kokoomuksen vastalauseeseen on helppo yhtyä, ja kannattamme sitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harkimo.

15.29 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Maahanmuutto on yksi globaalin maailman ilmiöistä, ja se on tullut myös osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Suomeen muuttaa ulkomaalaisia perhesiteen, työn, opiskelun tai kansainvälisen suojelun perusteella. Suomessa asuvien maahanmuuttajien taustat ovat hyvin erilaisia, ja siksi myös kotouttamisen tarpeet vaihtelevat eri maahanmuuttajaryhmien välillä.

Kotouttamisprosessi vaatii molemminpuolista sitoutumista. Suomeen muuttavilta henkilöiltä tulee edellyttää, että he elävät suomalaisen yhteiskunnan lakien ja arvojen mukaisesti. Suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa on työkäisten ja -kykyisten tehtävä töitä tai opiskeltava työn ja ammatin saamiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Suomeen muuttaville on tarjottava erilaisia ja laadukkaita kotouttamisen palveluita. Jokaiselle Suomeen muuttavalle ulkomaalaiselle on tehtävä kattava yksilöllinen kotouttamissuunnitelma vastaamaan yksilöllisiä tarpeita. Tässä meillä on paljon parannettavaa. Kotouttaminen ei tapahdu niin, että laitetaan Suomeen muuttava kolmeksi vuodeksi istumaan muiden maahanmuuttajien kanssa kielikurssille. Tarvitaan aitoa osallistumista yhteiskuntaan heti alusta lähtien.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Tänne muuttavia ei saa jatkossa vain laittaa Kelan etuuksille ja toivottaa tsemppiä kieliopintoihin. Työikäisiltä ja -kykyisiltä tulee vaatia enemmän. Kotouttamissuunnitelmassa on pysyttävä, töitä on tehtävä tai opiskeltava ja yhteiskunnan sääntöjä on noudatettava. Työ on myös monilta maahanmuuttajilta kuultuna parasta kotouttajaa. Kieltä ja uutta ammattia voi opiskella myös työn lomassa tai rinnalla.

Kun katsomme Suomea ja laajemmin Eurooppaa, niin on rehellistä myöntää, että maahanmuuttajien kotouttaminen on monesta näkökulmasta epäonnistunut. Monikulttuuristen yhteiskuntien rakentaminen on synnyttänyt moniin Euroopan kaupunkiin rinnakkaisyhteiskuntia, joissa maahanmuuttajaryhmät asuvat omilla asuinalueillaan heidän omilla säännöillään. On rikollisuutta, työttömyyttä ja epäuskoa paremmasta huomisesta.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomessa kinastellaan olemmeko vai emmekö ole sillä kuuluisalla ”Ruotsin tiellä”. Samoja ilmiöitä, mitä Ruotsissa kohdataan, on nähty jo ajat myös muissa Euroopan kaupungeissa. Eli ei Suomi ole tästä kehityskulusta mitenkään irrallaan, vaikka tulemmekin takamatkalta. Suomessa on jo selviä esimerkkejä tästä, kuten maahanmuuttajavaltaiset asuinalueet, katujengit ja maahanmuuttajaväestön alhainen työllistyminen. Onhan meillä Suomessakin jo ehditty todeta, että kotouttaminen on ollut epäonnistunutta. Oli se sitten Ruotsin tie tai ei, niin kestämatön se tie on, millä nyt kuljemme.

Suomessa meillä on etuna se, että tulemme takamatkalta, ja siksi meillä on mahdollisuus ottaa oppia siitä, mitä muualla on jo tapahtunut. Tämä selonteko ei kuitenkaan vastaa sille annettua toimeksiantoa. Siitä uupuu konkretia.

Kotouttamiseen liittyviä ongelmia pitää myös pystyä tarkastelemaan suhteessa maahanmuuttolainsäädäntöön. Turvapaikkajärjestelmän hyväksikäytöllä, vaikeilla palautuskäytännöillä ja hallituksen pyrkimyksillä helpottaa maahanmuuttoa muista Euroopan maista poikkeavalla tavalla on suoria vaikutuksia myös suomalaiseen yhteiskuntaan. Vallitsevan lainsäädännön puitteissa negatiiviset ilmiöt tulevat todennäköisesti vain lisääntymään.

Hallitus keskittyy laittomasti maassa olevien lupa-asioihin, kun keskustella pitäisi siitä, kuinka saamme houkuteltua Suomeen osaavaa ulkomaalaista työvoimaa. Sitä ei takuilla tai mitoituksilla saada ratkaistua, vaan pitää aidosti miettiä, miten Suomi olisi houkutteleva paikka osaavalle työvoimalle.

Suomen on herättävä pitkin Eurooppaa nähtävään todellisuuteen. Monien maahanmuuttajaryhmien kohdalla kotouttaminen länsimaisiin hyvinvointivaltioihin ei ole onnistunut. Pelkkä itseruoskinta ei auta. Meidän on pystyttävä vaatimaan enemmän myös tulijoilta. Suomessa on elettävä maassa maan tavalla. Pitää opiskella ja tehdä töitä ja sitoutua suomalaiseen yhteiskuntaan.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Hyssyttely ja leimakirveiden heittäminen jääköön pois. Nyt on aika hyväksyä ongelmat [Puhemies koputtaa] ja tarttua toimeen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Haatainen viisi minuuttia, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

15.34 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Noin vuosi sitten valtioneuvosto antoi eduskunnalle nyt käsittelyssä olevan selonteon suuntaviivojen luomiseksi kotoutumista edistävän politiikan kehittämiseksi. Eduskunta on tehnyt nyt perusteellista työtä käsitellessään tätä selontekoa, ja valiokunnat ovat kuulleet mittavan joukon eri alojen asiantuntijoita. Haluan kiittää tästä työstä. Selonteko ja mietintö luovat nyt hyvän perustan kotoutumisen edistämiseksi ja jatkokehittämiseksi.

Valiokunnan näkemyksen mukaan selonteon esitykset ovat oikeasuuntaisia ja pääosin kannatettavia. Selonteon tavoin valiokunta korostaa tarvetta vahvistaa maahanmuuttajien työllistymistä sekä nostaa esiin myös maahanmuuttajanaisten ja -perheiden kotoutumisen kehittämistarpeet.

Pidän maahanmuuttajien työllisyysasteen nostoa todella tärkeänä tavoitteena, jotta maahanmuuttajat voivat rakentaa täällä itsenäistä elämää Suomessa ja jotta myös sitten maahanmuuttajien osaamista voitaisiin hyödyntää nykyistä paremmin työikäisen väestön meillä vähentyessä. Erityisen tärkeänä pidän kotona lapsia hoitavien vanhempien tavoittamista ja pääsyä palveluihin, ja tätä valiokuntakin on mietinnössään korostanut. Maahanmuuttajanaisten kotoutumisella ja työllistymisellä on myös vaikutusta heidän lastensa kotoutumiseen.

Tärkeä on myös valiokunnan huomio siitä, että vaikka työllistyminen on keskeistä kotoutumisen kannalta, niin kotoutuminen on lopulta muutakin kuin työllistymistä. Se on myös Suomeen eri syistä ja eri-ikäisinä muuttaneiden yhdenvertaista osallisuutta yhteiskunnassa.

Valiokunnan näkemyksen mukaan maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllisyyden vahvistaminen edellyttää maahanmuuttajien omaa aktiivisuutta, monimuotoisia tukipalveluita sekä työelämän ja yhteiskunnan vastaanottavuutta. Näiltäkin osin selonteon ja valiokunnan mietinnön lähtökohdat kotoutumisen edistämiseksi ovat yhteneväiset. Yhtä keinoa onnistuneelle kotoutumiselle ei ole, ja kotoutuminen edellyttää sekä maahanmuuttajan että yhteiskunnan sitoutumista.

Valiokunta nostaa esiin myös tarpeita tarkentaa ja joiltakin osin vahvistaa selonteossa esitettyjä toimenpiteitä. Olemme käyneet ministeriössä valiokunnan huomioid läpi ja huomioimme ne osana kotoutumislain uudistamista, selonteon toimeenpanosuunnitelman valmistelua ja myös sitten kotoutumisen seurantaa ja sitä, kuinka sitä pitäisi kehittää.

Hallituksen esitys kotoutumislain kokonaisuudistukseksi annetaan eduskunnalle nyt tulevana syysistuntokautena. Kuten valiokunta edellyttää, kotoutumislain kokonaisuudistuksen esityksillä vahvistetaan juuri alkuvaiheen kotoutumispalveluita. Laissa esitetään säädettäväksi myös kotoutumissuunnitelman enimmäiskestosta, palveluihin osallistumisen velvoittavuudesta sekä viranomaisvastuista ja tiedonvaihdosta. Kotoutumislain valmistelua yhteensovitetään muiden käynnissä olevien keskeisten uudistusten, esimerkiksi työllisyyspalveluiden paikallistasolle ja kuntiin siirron osalta tai niiden kanssa sekä myös pohjoismaisen työvoimapalvelumallin kanssa.

Valiokunta korostaa myös tarvetta kehittää kielikoulutusta ja nostaa esiin tarpeita kotoutumisen seurannan vahvistamiseksi. Suomen tai ruotsin kielen osaaminen on keskeisen tärkeää. Se on keskeistä niin työllistymisen kuin myös arjen sujuvuuden ja osallisuuden kannalta. Koulutuksen kehittämistä jatketaan ja sitä vahvistetaan myös valiokunnan edellyttämän mukaisesti ja saavutettujen kielitaitotasojen parantamiseksi vastaamaan työelämän tarpeita. Koulutuksen osaksi luodaan valtakunnallinen kielitaidon päättötestauksen malli.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Kotoutumisen yleistilaa seurataan kansainväliseen indikaatiojärjestelmään perustuvalla seurantajärjestelmällä ja monien syvällisempien erillistutkimuksien ja selvitysten avulla. Lisäksi maahanmuuttajien työllisyyden kehittymistä seurataan järjestelmällisesti sekä rekisteri- että kyselyaineistojen avulla.

Kotoutumislain ja kotoutumispolitiikan seuranta uudistetaan parhaillaan tavoitteellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi, ja uudistuksessa tullaan, kuten myös hallintovaliokunta edellyttää, kiinnittämään erityistä huomiota työllistymisen seurannan ja kielikoulutuksen tulosten seurannan vahvistamiseen, ja tätä kaikkea hyödynnetään kotouttamispolitiikan kehittämisessä.

Valiokunta on kiinnittänyt myös huomiota kotoutustoimien riittävään resursointiin. Rahoitustarpeet on käsitelty ja huomioitu julkisen talouden suunnitelmassa [Puhemies koputtaa] vuosille 23—26. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Nyt näyttää siltä, että on halukkuutta debattiin. Eli V-painike ja nousette ylös, niin sitten alkaa puheenvuoroja tulemaan. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra, olkaa hyvä.

15.40 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan hallintovaliokunnan mietintö asiasta oli sangen kriittinen. Siellä nostettiin esille se, että varsinaisesti valtioneuvosto ei tässä selonteossaan ole vastannut niihin pyyntöihin, joita eduskunta aiemmin esitti. Päinvastoin useammassakin kohdassa on menty ikään kuin taaksepäin. Valtioneuvoston selonteko on tämän kauden selonteosta kaikista laajin. Siinä on hirvittävä määrä mustetta paperilla, mutta valitettavasti sen sisältö jää heikoksi.

Valiokunta nosti mietinnössään useita esimerkkejä esille siitä, mitä pitäisi parantaa: erityisesti tätä maahanmuuttajan omaa velvoitetta integroitua yhteiskuntaan, lisäksi kielikoulutusta ja niin edelleen. Pääpointti on se, että näitä asioita vuodesta toiseen pyöritellään. Kaikki ikään kuin tietävät, mistä on kyse ja mikä on ongelma, mutta minkäänlaisia oikeita ratkaisuja näihin ei ole tulossa, ja olen ymmärtänyt, että nyt lausuntokierroksella olevassa kokonaisuudistuksessakaan [Puhemies koputtaa] ei tuoda näihin minkäänlaista ratkaisua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinäluoma.

15.41 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen on tärkeä asia sekä yhteiskunnallisen tasa-arvon kannalta — haluamme torjua eriarvoistumista — mutta myös suomalaisen hyvinvointivaltion tulevaisuuden takaamisen näkökulmasta, koska tarvitsemme työkäisiä, työelämässä olevia ihmisiä tänne enemmän, jotta pystymme nämä tärkeät julkiset palvelut takaamaan.

Vaikka kotoutumiseen liittyen selvästi on myös tässä salissa erimielisyyttä, niin tunnistan kuitenkin tässä salissa ja valiokuntatyössä, hallintovaliokunnan työssä, yhden keskeisen yksimielisyyden, asian, joka liittyy tähän kielen osaamisen korostamiseen. Hallintovaliokunnan työssä korostimme erityisesti sitä, mitä ministerikin täällä totesi, että on tärkeää, että alkuvaiheessa sekä tarjoamme kielikoulutusta mahdollisimman laajasti, laadukkaasti, mutta sitten näiden palveluiden tarjoamisen rinnalla voimme myöskin vaatia osaamisen karttumista [Puhemies koputtaa] ja siltä osin painottaa myöskin velvoittavuutta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vestman.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

15.42 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On koko suomalaisen yhteiskunnan etu, myös sopeutumishaluisten maahanmuuttajien etu, että kotoutuminen saadaan toimimaan. Välittämistä ei ole sulkea silmät ja hyssytellä. Välittämistä on avata silmät, puhua ongelmista niiden oikeilla nimillä ja ennen muuta ratkaista ne. Jos kotoutumispolitiikan suuntaa ei muuteta kohti kotoutujan omaa vastuuta, Suomi kulkee Ruotsin tietä kohti lähiöiden rinnakkaisyhteiskuntia. Vielä ei ole myöhäistä korjata suuntaa.

On erikoista, että hallituspuolueet eivät olleet valiokunnassa valmiita tukemaan konkreettisia ratkaisujamme. Pitkäaikaisen tulkkaus-oikeuden rajaaminen sekä kielitaidon ja työnteon säätäminen pysyvän oleskeluluvan edellytyksiksi edustavat hyvin yleispohjoismaista linjaa. Kysyisinkin ministeriltä: onko hallitus todella sitä mieltä, että Suomeen voi työkykyinen jäädä pysyvästi oleskelemaan ilman riittävää kielitaitoa ja työntekoa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen.

15.44 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on murheellista kuunnella tämän salin keskustelua. Samaan aikaan kun sanotaan, että emme missään nimessä halua löytää itseämme Ruotsin tieltä, emme tee yhtään mitään niihin asioihin, jotka estäisivät meitä joutumasta sinne Ruotsin tielle, ei sen enempää maahanmuuttopolitiikkaan kuin tähän kotoutumiseenkaan. Ja se on kyllä kummallista. Ei tässä mene montaa vuotta, kun täällä ihmetellään, miten meillä voi olla tällainen turvallisuustilanne isoimmissa kaupungeissa. Mutta se olisi vielä vältettävissä. Nyt täytyy vain ottaa järki käteen.

On pakko tässä yhteydessä kyllä sanoa tähän työperäiseen maahanmuuttoon, jota täällä nyt tarvitaan kovastikin hallituspuolueiden osalta, että oletteko te katsoneet laisinkaan näitä tilastoja. Meillä on maassa 458 000 vieraskielistä tällä hetkellä, ja pelkästään pääkaupunkiseudulla heitä on 50 000 työttömänä. Mihin me tarvitsemme lisää, eikö ensin pitäisi työllistää nämä ihmiset, jotka ovat jo maassa? [Riikka Purra: Pitää olla reserviä, että pysyvät nöyrinä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Huttunen.

15.45 **Hanna Huttunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä työperäinen maahanmuutto on varmaan asia, missä me emme pääse perussuomalaisten kanssa yhteisymmärrykseen. [Mari Rantanen: Katsokaa nämä tilastot, Huttunen!]

Pohdittaessa, kuinka asiat voitaisiin tehdä paremmin, täällä on tosi hyvin käyty keskustelua kotouttamisesta ja ennen kaikkea siitä, miten tärkeä ja suuri merkitys työn tekemisellä on siihen, että ihminen pääsee kiinni arkielämään ja pystyy ottamaan vastuuta sitten omasta elämästään. Normaali arki on parasta terapiaa monessa vaiheessa.

On todella tärkeää, niin kuin viittasin tuossa ryhmäpuheenvuorossakin, että tämänhetkisestä tilanteesta otetaan oppia. Nyt Ukrainasta tulleiden ihmisten kohdallahan otettiin ensimmäistä kertaa käyttöön järjestelmä, että ihmiset saavat välittömästi työnteko-oikeuden kyseisessä maassa. Kysyisinkin ministeriltä: kuinka näitä oppeja tullaan nyt jatkossa hyödyntämään? Meille on tulossa jatkossakin eri maista, eri tilanteista ihmisiä tänne, ja tärkeää olisi, että he pääsisivät heti työn syrjään kiinni. Onko jo keskusteltu hallituksessa, kuinka tästä päivästä katsotaan tulevaisuuteen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Holopainen, Hanna.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

15.46 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä on nostettu esiin monia semmoisia hyviä käytänteitä, joitten rahoituksen turvaaminen on tärkeää. Täällä on esimerkiksi nostettu se, että monissa kunnissa on muodostettu tämmöistä maahanmuuttajien osaamiskeskustoimintaa, jossa saman luukun alta löytyy työllisyyspalveluita sekä kunnan ja oppilaitosten palveluita, jolloin sitten on mahdollista asiakkaita tehokkaammin ohjata näitten eri palveluitten piiriin. Huolta on siitä, kuinka sitten tämmöinen pitkäjänteinen rahoitus tälle turvataan.

Haasteena on myös se, että maahanmuutto ja näin ollen myös nämä kotoutumisen tarpeet keskittyvät tietyille paikkakunnille ja alueille, ja se on tietysti välttämätöntä huomioida näitten palveluitten järjestämisessä. Yksi ehdotus tässä mietinnössä ovat ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteet, joihin ehdotetaan lisättäväksi tämmöistä opiskelijoitten vieraskielisyyteen perustuvaa rahoituskriteeriä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rydman.

15.47 **Wille Rydman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suuri osa maahanmuuttajista kotoutuu aivan mallikelpoisesti suomalaiseen yhteiskuntaan ilman minkäänlaisia aktiivisia kotouttamistoimenpiteitä. Vastaavasti on sitten valitettavasti myöskin niin, että aika iso joukko maahanmuuttajia jättää sopeutumatta suomalaiseen yhteiskuntaan, vaikka heihin kuinka käytetään mahdottomia määriä erilaisia resursseja kotouttamistoimenpiteiden onnistumiseksi. Surullista on se, että nämä skenaariot polarisoituvat aika ikävällä tavalla tiettyjen kansallisuusryhmien välille. On tiettyjä kansallisuuksia, jotka sopeutuvat oikein hyvin, ja toisia, jotka sopeutuvat hyvin huonosti, jos lainkaan. Toki poikkeuksia on aina kaikissa ryhmissä.

Olennaista on ymmärtää, että lähtövalmiudet määrittävät hyvin myöskin kotoutumisenustetta, ja jos kulttuurinen etäisyys suomalaisesta yhteiskunnasta on kovin kaukana, niin se tarkoittaa sitä, että kotoutumisen ennuste on huono, ja tällöin mitkään resurssit eivät riitä, jollei [Puhemies koputtaa] tällaista maahanmuuttoa myös määrällisesti onnistuta rajamaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Peltokangas.

15.48 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Selonteko käsittelee maahanmuuttoa vain siitä näkökulmasta, että maahanmuutto on aina vastaanottavalle maalle ja yhteiskunnalle pelkästään herkkua ja hunajaa, elikkä tässä on se juurisyy.

Puhutaan, että ollaan menossa Ruotsin tielle. Me ollaan sillä jo, ei me olla menossa. Jos ei meidän maahanmuuttopolitiikka muutu, niin sanokaa minun sanoneeni ja katsokaa tämän puheen tallenne muutamien vuosien päästä, kun meilläkin poliisiautot palavat.

On tehtävä täyskäännös. On tunnustettava ne ongelmat, mitkä tänä päivänä me tiedämme, mutta ne on tunnustettava ja niihin on tartuttava. Siinä, että me pyritään kotouttamaan sellaista porukkaa, jotka ovat kotoutuneet Prisman nurkkaan nojailemaan räystäisiin, ei ole mitään järkeä. Se ei ole sitä moniosajaporukkaa, mitä Suomi tarvitsee, ja näin on vaan touus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Semi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

15.49 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun pohdin tätä tilannetta, niin tulee aina mieleen se, mikä on tärkein asia: kun itse tulen teollisuuspaikkakunnalta, mietin, kuinka saadaan työntekijöitä riittämään meille. Kun katson suomalaisten ikärakennetta, niin meillä koko ajan tarve kasvaa, koska meidän työelämästä eläköityy erittäin runsaasti työntekijöitä. Siihen nähden tämä kotouttaminen on meillä mahdollisuus, kun me teemme sen oikealla tavalla, hyvin, johdonmukaisesti: opetamme kielen, ammattitaidon ja muuta tämmöistä, mitä meidän työelämässä tarvitaan. Jos miettii edellisen kymmenen vuoden nettomuuttoa ja sitä, että se kasvaisi puolella vuoteen 2060 mennessä, niin valtiovarainministeriön laskelmien mukaan se vähentäisi julkisen talouden kestävyysvajetta 0,4 prosenttiyksikköä suhteessa bruttokansantuotteeseen. Se olisi sen työllisyyden tae, että meillä bruttokansantuote kasvaisi koko ajan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Haatainen, ja sen jälkeen jatketaan.

15.51 **Työministeri Tuula Haatainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa todellakin on kannettu ihan oikeista asioista huolta: siitä, miten maahanmuuttajataustaiset ihmiset voisivat entistä nopeammin päästä kiinni suomen tai ruotsin kielitaitoon ja myös työllistyä, ja sitten nuorten osalta, miten pääsisivät opintielle, ja tietysti aikuismuuttajien kohdalla myös siitä, että osaaminen pystytään täällä nopeasti tunnistamaan ja sitä kautta työmarkkinoille pääsy varmistuu. Tähän kaikkeen voidaan myös vaikuttaa tietenkin sillä, että työllisyyspalveluita on nyt muutettu. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli on muun muassa yksi keino, koska se nopeuttaa sitä alkuvaiheen työttömyyden vaihetta, tuo siihen palvelut. Myös kotoutumispolitiikalla voidaan vaikuttaa näihin, ja sitä tullaan nyt kotoutumislainsäädännön kautta vahvistamaan. Sitten esimerkkinä nuorten kohdalla: kyllä tämä oppivelvollisuuden laajentaminen koskemaan nyt toista astetta on iso askel eteenpäin, koska sen tiedämme, että maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat heikommin pystyneet opintielle etenemään. Siellä on kaikenlaisia esteitä ollut, joten tämäkin pitää heidät mukana.

Kyllä myös kaikki selvitykset osoittavat, että niille maahanmuuttajataustaisille, joille on tehty hyvä kotoutumissuunnitelma, sitä seurattu ja yhteistyössä tuettu, ne tuloksetkin ovat parempia. En kuitenkaan allekirjoita niitä puheenvuoroja, että jos jostain kulttuurista tulotaisiin, niin ei pystyttäisi tänne kotoutumaan. Kyllä se on kiinni siitä, että meidän on vain tiivistettävä ja vahvistettava kotoutumispolitiikkaa, luotava näitä edellytyksiä kielikoulutukseen ja päästä sitten kiinni myös työmarkkinoille ja työelämään, ja kotona lapsiaan hoitavat naiset, äidit, on myös saatava yhteiskuntaan mukaan, he haluavat sitä tehdä.

Kävin juuri tutustumassa ukrainalaisille pakolaisille suunnatun järjestön työhön. Tekevät muuten mittavaa, hienoa työtä, ja tätä viranomaisyhteistyötä ja kansalaisjärjestöyhteistyötä pitää nyt tiivistää, koska sillä saadaan kaikkein paras tulos aikaiseksi ja pystytään taavoittamaan nämä ihmiset [Puhemies koputtaa] parhaalla tavalla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Immonen.

15.53 **Olli Immonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muissa Pohjoismaissa maahanmuuttajien kotouttamiseen on lisätty tiukkaa velvoittavuutta, mutta ei meillä Suomessa. Olisi jo aika myöntää, että tämä ongelma ei paapomalla parane. Esimerkiksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Tanskassa kotouttamisohjelmiin osallistuminen on pakollista kaikille pakolaisina tulleille ja perheen yhdistämisen kautta tulleille perheenjäsenille. Ohjelman ja siihen liittyvän lopputestin suorittaminen on ehto pysyvän oleskeluluvan saamiselle. Tanskassa maahanmuuttajiin, jotka elävät pelkkien sosiaalietuuksien varassa ja ovat olleet maassa alle viisi vuotta, voidaan soveltaa kotimatkadirektiiviä ja heidät voidaan käskää poistumaan maasta. Kysyisin ministeriltä: miksi Suomen hallitus ei ole lähtenyt ottamaan mallia vaikkapa Tanskasta kotouttamistoimenpiteiden osalta? — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kilpi.

15.54 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olipa harmi, kun tuossa ministeri just pyyhälsi ulos salista, mutta debatoidaan siitä huolimatta.

Tässähän on tuolta puhujapöytästä asti todettu, että työ on parasta kotouttamista ja koulutus ja opiskelu on tärkeää. Minulla olisi tässä semmoinen esimerkkitapaus: On maahanmuuttaja, joka on Itä-Suomen yliopistosta valmistunut kemian maisteriksi. Sitten hän on toiminut ruokalähtettinä eräässä yrityksessä, ja hänen tulonsa ovat sitten olleet aika kovia, koska hän on ollut varsin ahkera tekemään töitä, ja oli tuommoinen 5 632 euroa tarkalleen ottaen kuukaudessa ja keskimäärin. Nyt on todettu, että tämä on epäuskottavaa, että voi olla kukaan näin ahkera, ja kuitenkin tiedetään, että tässä samaisessa firmassa työssä olevat ihmiset ovat jopa 9 000 euron tuloihin ylittäneet. Minua vain ihmetyttää se, että kun nyt pidetään koulutustautumista ja työtä sillä tavalla ensisijaisen tärkeänä tässä asiassa, niin minä takia sitten kuitenkin tapahtuu tällä tavalla ja ahkeruudesta rangaistaan. Minä saan todella paljon viestiä asianajajilta, jotka hoitavat näitä samanlaisia tapauksia. [Puhemies koputtaa] Näitä esimerkkejä riittää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Laukkanen.

15.55 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaan ikävää, että ministeri poistui.

On tunnustettu, että kielitaito on merkittävin edellytys hyvään kotouttamiseen. Eikö olisi sitten oikein ehdollistaa maahan jäämisen ehdoksi kielen oppiminen tietyssä ajassa, kuten Norjassa tehdään? Jos et vuoden sisällä ole sitoutunut oppimaan kieltä, antamaan hyvää kielinäytettä taidoistasi, automaattisesti joudut lähtemään maasta.

Osa ukrainalaisista sotapakolaisista poistui jo maasta, koska eivät saa sosiaaliturvatunnusta — ovat jo kuusi viikkoa odottaneet, että pääsisivät töihin. Viime viikolla kaksi huipukoulutettua lääkäriä poistui maasta, koska eivät saaneet sosiaaliturvatunnusta ja päässeet tekemään omaa työtänsä, ja meillä on ilmeisesti pulaa työntekijöistä tällä alueella. Kielitaitoakin heillä oli. Virossa sosiaaliturvatunnuksen saa tunnissa. Suomi on jäänyt digitaalisesti auttamattomasti jälkeen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Löfström.

15.56 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade herr talman, arvoisa puhemies! Sotaa pakenevien lisäksi on myös muita ihmisiä, jotka haluavat löytää paikkansa uudessa kotimaassaan. Tällä hetkellä Suomessa oleskelee hyvin monenlaisista taustoista tulleita ihmisiä. Jotkut tulevat tänne opintojen ja toiset työn takia, osalla syynä on rakkaus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Heidän saamansa palvelut taas määräytyvät sen perusteella, mistä syystä he ovat tulleet maahan. Monissa tapauksissa tämä on aiheellista mutta ei kaikissa. Eri ihmisillä on erilaisia tarpeita, joten myös ratkaisujen tulisi olla erilaisia. Siksi järjestelmän joustavoittaminen on tärkeää. On hienoa, että ohjaus ja neuvonta ehdotetaan vakinaistettaviksi maahan-tulon syystä riippumatta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tavio.

15.57 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Maahanmuuttopolitiikan tiedetään olevan epäonnistunutta jo siinä vaiheessa, kun joudutaan jatkuvasti päähkäilemään, miten siirtolaiset saataisiin sopeutumaan ja työllistymään vastaanottavaan yhteiskuntaan. Oleellista on lopettaa ensin juurisyy eli vaikeasti sopeutuvien siirtolaisten vastaanottaminen.

Maahanmuuttajien kotouttamista tulee muuttaa siten, että kotoutumisesta tehdään suomalaisen yhteiskuntaan sopeuttavaa, ei eroja korostavaa tai jopa niitä voimistavaa. Suomen ei tule pyrkiä jatkuvasti monikulttuurisemmaksi vaan tarjota maahanmuuttajille edellytykset sopeutua suomalaiseen kulttuuriin. Hyysääminen tulee lopettaa ja laittaa maahanmuuttaja itse vastuuseen sopeutumisestaan. He, jotka eivät noudata lakejamme tai hyväksy kulttuuriamme, saavat etsiä uutta kotia muualta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kaleva.

15.58 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella sääli, että ministeri Haatainen ei enää ole täällä, koska näyttää siltä, että mitä enemmän resursseja kotouttamistoimenpiteisiin laitetaan, sitä heikommat ovat kotoutumistulokset. Tämä on osoitus siitä, että tuntuu, että ne, jotka kotoutuvat, kotoutuvat näistä kotouttamistoimenpiteistä huolimatta, kun taas ne, jotka eivät kotoudu, eivät kotoudu, vaikka kuinka paljon sinne resursseja pistetään.

Tässä varmaan — ei pienimpänä — syynä on se, että hallitus kohtelee näitä kotouttamisohjelmassa olevia maahantulijoita ikään kuin kotouttamistoimenpiteiden kohteina, objekteina, jotka ovat tahdottomia ja joihin vain kohdennetaan toimenpiteitä viranomaisten ja yhteiskunnan taholta, ja kuvitellaan, että kun riittävä määrä niitä toimenpiteitä on kohdennettu, niin sitten jotenkin kotoutuminen yhtäkkiä tapahtuu. No, näinhän se ei mene.

Olisin kysynyt ministeri Haataiselta, kuinka kauan hallitus aikoo jatkaa tätä ja milloin mennään siihen, että veloitetaan tämä maahantulija, kotoutuja, ottamaan itse vastuuta omasta kotoutumisestaan, niin että hän onkin aktiivinen toimija eikä pelkästään kotouttamistoimenpiteiden kohde, tällöinen objekti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Elo.

15.59 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastuu kotoutumisesta kuuluu kunnille, ja on tärkeää, että niille osoitetaan tähän riittävät resurssit ja toimintaedellytykset. Tällä hetkellä puolet Suomen vieraskielisistä asukkaista asuu pääkaupunkiseudun suurissa kaupungeissa. Kaupunkien ja kuntien rooli maahanmuuttajien integroimisessa liittyy varsinaisten kotouttamistoimien lisäksi muun muassa asuntopolitiikkaan, koulutukseen ja työllisyyspalveluihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

On tärkeää, että tässä selonteossa on nostettu kotona olevien maahanmuuttajanaisten taivoittamisen merkitys. Tämä on tunnustettu myös kaupungeissa. Valiokunta katsoo, että erityisesti kolmannen sektorin matalan kynnyksen palvelut ovat tärkeitä haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttajataustaisten naisten onnistuneen kotoutumisen kannalta, ja sen takia myös näiden resurssit on turvattava.

On myös tärkeää huolehtia nyt varsinkin, kun sote-uudistusta tehdään, että tehtävät ja roolit ovat selkeitä erityisesti nyt kuntien ja hyvinvointialueiden välillä.

Puhemies Matti Vanhanen: Debatti jatkuu. — Edustaja Kinnunen, Jari.

16.00 **Jari Kinnunen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kerkesin jo perua, kun täällä on viety jalat suusta. Mutta voin minä nyt sen sanoa, että täällä menevät vähän taas puurot ja vellit sekaisin: puhutaan turvapaikanhakijoista ja sitten maahanmuuttajista, ja tässä on kuitenkin aivan selvästi eri asioista kysymys.

Turvapaikanhakijoille pitäisi olla velvoittava, pakollinen koulutus suomen kieleen ja kulttuuriin, lainsäädäntöön, ja heille pitäisi olla pakollinen, jatkuva seuranta siitä, että he noudattavat näitä. Maahanmuuttajat, muut kategoriat, ovat yleensä jo lähtökohtaisesti siinä asemassa, että heillä on se motivaatio olla muuallakin kuin Kelassa töissä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

16.01 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koko tässä kotoutuskeskustelussa on mielestäni vähän sellainen vedätyksen maku, että puhutaanko tässä nyt oikeasti niistä asioista, mistä väitetään puhuttavan, vai piilotellaanko tässä nyt sitä todellisuutta, että maahanmuutto onkin tosiasiaa ollut sosiaaliperusteista eikä työperusteista, ja nyt halutaan maalata se näyttämään työperusteiselta. Eli kun meillä on jo valtava työvoimareservi niin suomalaisia kuin maahanmuuttajiaakin, jotka eivät työllisty, niin sitten haluttaisiin edelleenkin lisää maahanmuuttoa. Tämä yhtälö ei kuulosta mielestäni järkevältä. Jos tämä maahanmuutto, mitä tavoitellaan, on nettomerkkistä eli huoltosuhdetta parantavaa, niin nämä ihmisethän kotoutuisivat aivan oma-aloitteisesti ja omista lähtökohdistaan. Jos itse lähtisin tai olisin lähtenyt joskus aikoinaan ulkomaille työperäiseksi maahanmuuttajaksi, pitäisin täysin absurdina tilannetta, että sen yhteiskunnan, johon olen muuttamassa, täytyisi tehdä toimenpiteitä minun kotouttamisekseni. Eikö se ole minun tehtäväni oppia sen maan kieli ja tavat, hankkia työpaikka ja asunto ja muuttaa pois siitä maasta, jos en näihin asioihin kykene? Ei sen sen kyseisen yhteiskunnan ongelma pitäisi olla.

Puhemies Matti Vanhanen: Debattikierros päätetään ja siirrytään puhujalistaan. — Puheenvuoro, edustaja Elo.

16.02 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Kotouttamisessa onnistuminen on yksi hyvinvointivaltion säilyttämisen avainkysymyksistä. Suomen väestö ja työllisten määrä kasvavat yksinomaan maahanmuuton kautta, ja on selvää, että väestön ikääntyessä tarvitsemme maahanmuuttajia. Hallituksen tavoite onkin kaksinkertaistaa työperäinen maahanmuutto nykytasosta vuoteen 2030 mennessä. Ukrainalaispakolaisten auttaminen on asettanut järjestelmämme uuteen testiin ja osoittanut lupaprosessien sujuvoittamisen tärkeyden. Samal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

la kunnat ovat osoittaneet erinomaista kyvykkyyttä tarjota lähes välittömästi erilaista palvelua. Tästä kannattaa ottaa opiksi kotoutumisen kehittämisessä.

Selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista ehdottaa tärkeitä keinoja kotoutumisen tehostamiseksi. Keskeistä on, että kotoutuminen lähtee aina heti onnistuneesti käyntiin ja että kielen oppimiseen on riittävästi tukea. Kielenopetusta ja muita tukipalveluita on tarjottava maahanmuuttajien yksilölliset tarpeet huomioiden, ja näiden palveluiden laatua ja vaikuttavuutta on seurattava.

Arvoisa puhemies! Keskeinen kotouttamispolitiikan onnistumisen mittari on, että lapsena Suomeen muuttaneet ja täällä syntyneet ulkomaalaistaustaiset lapset pärjäävät aikuisuudessaan yhdenvertaisesti suomalaistaustaisten ikätoveriensa kanssa. Ero ulkomaalaistaustaisten ja muiden lasten oppimistuloksissa on Suomessa OECD-maiden suurimpia. Alueellinen eriytyminen on koulutuksen ja koulujen kannalta huolestuttava ilmiö. Yksi toimiva ratkaisu oppimiserojen tasoittamiseksi on koulujen ja päiväkotien positiivinen erityiskohdeltu, jolla voidaan varmistaa esimerkiksi suomen kielen oppimisen riittävä tuki. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimistulosten nostaminen vaatii myös aiempaa tiiviimpää yhteistyötä maahanmuuttajavanhempien ja -yhteisöjen sekä niitä edustavien järjestöjen kanssa.

Arvoisa puhemies! On ensiarvoisen tärkeää, että kotoutuminen käynnistyy välittömästi maahantulon jälkeen. Kotoutumisen onnistumisen kannalta keskeistä on mahdollisimman nopea pääsy työelämään. Maahanmuuttajille on tarjottava nopeasti mahdollisuus ammatillisen osaamisen kehittämiseen, ja on tarjottava tarvittavia tukipalveluita heille, joilla ei ole riittäviä valmiuksia siirtyä suoraan työelämään.

Suuret kaupungit ovat edistäneet maahanmuuttajien työllistymistä tuloksellisesti perustamalla maahanmuuttajien osaamiskeskustoja. Niissä suomen kielen opetuksesta, ammatillisen osaamisen kehittämisestä ja työnhaun tuesta on luotu asiakaslähtöisiä palveluita yhden katon alla. Osaamiskeskukset ovat hieno esimerkki vaikuttavasta kotouttamistyöstä, ja niiden toiminnan vahvistamiselle onkin varattava riittävät resurssit. On tärkeää, että kotoutumisen selonteko luo rakenteen myös työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen. Tämä parantaa erityisesti kotona lapsia hoitavien maahanmuuttajanaisten mahdollisuuksia kotoutua.

Arvoisa puhemies! Maahanmuuttajien oma motivaatio ja aktiivisuus on onnistuneen kotoutumisen tärkeä lähtökohta. Tutkitusti iso merkitys on kuitenkin myös yhteiskunnan vastaanottavuudella ja asenneilmapiirillä, joka voi helpottaa tai heikentää kotoutumista. Kotoutumista edistävässä työssä väestöryhmien välisten suhteiden ja luottamuksen edistäminen sekä rasismien ja syrjinnän kitkeminen ovatkin keskeisessä roolissa. Millään kehittämistoimilla tai kohdennetuilla palveluilla ei saada aikaan riittävää muutosta, jos yhteiskunnan ja työelämän vastaanottavuus maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä kohtaan ei ole kunnossa.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisen selonteko antaa hyvän lähtökohdan kotouttamistoimien parantamiselle, kuten ministerikin täällä aiemmin totesi. Olennaista on, että vahvistamme kotoutumistoimia heti maahantulon jälkeen ja että maahanmuuttajien koulutus- ja työllistymispolkuja kehitetään kokonaisuutena. On tärkeää, että vastuut eri toimijoiden välillä ovat selkeät ja tiedonkulku sujuvaa, jotta jokaiselle maahanmuuttajalle pystytään osoittamaan sujuva kotoutumispolku suomalaisen yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. Kotouttamispolitiikan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden vahvistaminen tarvitsee tuekseen tutkittua tietoa sekä palveluiden systemaattista arviointia ja kehittämistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Peltokangas.

16.07 **Mauri Peltokangas ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Näin alkuun kannatan edustaja Mari Rantasen tekemää vastalauseetta kannanottoehdotuksineen.

Selonteon tarkoituksena on luoda suuntaviivoja kotoutumisen edistämisen kehittämiseksi. Kyseinen selonteko on kuitenkin jo peruslähtökohdiltaan virheellinen. Sen ajatukseksi näyttää olevan se, että suomalaisen yhteiskunnan ikääntyminen sekä työntekijöiden ja työpaikkojen kohtaanto-ongelmat olisivat ratkaistavissa vain maahanmuuton keinoin. Selonteko käsittelee maahanmuuttoa vain siitä näkökulmasta, että maahanmuutto on aina ja joka tapauksessa vastaanottavalle yhteiskunnalle pelkästään positiivinen ilmiö. Kaikki lieveilmiöt pyritään lakaisemaan maton alle. Selonteko ei pidä sisällään mitään käytännön parannusehdotuksia niihin ongelmiin, joita maahanmuuttoon selkeästi liittyy. Näitä ongelmia ovat tiettyjen maahanmuuttajaryhmien syrjäytyminen ja yliedustus esimerkiksi työttömyys- ja rikostilastoissa.

Perussuomalaiset lähtevät siitä, että Suomeen kohdistuvan maahanmuuton tulee olla lähtökohtaisesti yhteiskunnalle vähintään kustannusneutraalia, hyvin mielellään oltaisiin jopa plussan puolella. Nykyinen kotouttamispolitiikka tulee johtamaan vain maahanmuuton kasvaviin kustannuksiin, eikä se tule ratkaisemaan mitään suomalaisen yhteiskunnan ongelmia, pikemminkin päinvastoin.

Hallitus puhuu mielellään osajien houkuttelemisesta ulkomailta, mutta tosiasiallisesti suomalainen yhteiskunta vetää puoleensa heitä hyvin vähän. Joskus kuullaan väitettävän, että kaikenlainen maahanmuutto edistäisi muualta tulleiden osajienkin kotoutumista Suomeen. Todellisuudessa ulkomaalainenkin osaja arvostaa turvallisuutta, rauhallisuutta ja yhteiskunnan koheesiota, jota heikotasoisen maahanmuutto ei millään tavoin edistä.

Suomen ulkomaalaisille avokätinen sosiaaliturvajärjestelmä sekä hyvää palkkaa saavien henkilöiden korkea verotus pitävät huolen siitä, että Suomeen on houkuttelevampaa tulla oleilemaan kuin tekemään töitä. Sosiaaliturvan varassa eläminen alkaa olla Suomessa jo ylisukupolvinen ilmiö, mikä alleviivaa sitä, että pelkkä Suomessa vietetty aika tai Suomeen syntyminen ei takaa maahanmuuttajaväestön kotoutumista. Suomeen saapuvat osajat yleensä kotoutuvat paremmin ilman, että heihin sijoitettaisiin valtavia summia rahaa. Se maahamme vaeltava porukka, jota voisi kutsua vähemmän osaaviksi, ei kotoudu, vaikka rahaa lapataan vuosikymmeniä.

Suomi ei ole onnistunut mitenkään erityisen hyvin kotouttamisessa, vaikka selonteosta tällaisen kuvan voi saadaakin. Itse asiassa Suomi käyttää kotouttamiseen rahaa suhteessa enemmän kuin moni muu maa, ja silti esimerkiksi työttömyysaste ja oppimiserot kantaväestöön verrattuna ovat suuria. Tämä kertoo siitä, että Suomeen suuntautunut maahanmuutto on laadultaan keskimäärin heikotasoista.

Selonteko ei korosta, arvoisa puhemies, kylliksi maahanmuuttajan omaa vastuuta työllistymisestään. Tärkeimpiä yksittäisiä tekijöitä suomalaisessa yhteiskunnassa pärjäämiseen on kielen hallitseminen. Se on avain suomalaisen työelämän ymmärtämiseen, ja siksi kielikoulutukseen osallistumisen tulisi olla välttämätöntä — katsoisin, että jopa pakollista. Lisäksi oppimistuloksia tulisi mitata — ei vain ihmetellä, vaan todellisuudessa mitata.

Kotouttamisen pitäisi tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja sopeutuu suomalaiseen yhteiskuntaan, eikä sitä, että yhteiskunta sopeutuu maahanmuuttajaan. Mikäli kotouttamiselle kuitenkaan ei ole edellytyksiä, täytyy siirtyä kotouttamisesta maahanmuuttajien kotiut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

tamiseen takaisin lähtömaahansa. Itse näen, että vuosia ostarin sadevesijärjestelmiin nojailvat mitään tekemättömät, anteliasta sosiaaliturvaa hyväksikäyttävät pitäisi saada liikkumaan takaisin sinne, mistä tulivat — kotiuttaa. Maamme kantokyky ei kestä jokaisen pelkkiä kustannuksia maallemme aiheuttavan elintasosurffarin elinkaaren kustantamista. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kaleva.

16.12 **Atte Kaleva kok:** Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia. Heitä tarvitaan rakentamaan Suomea ja suomalaista hyvinvointia. Kaikki maahanmuutto ei kuitenkaan ole arvokasta. Me emme kaipaa tänne kansainvälistä rikollisuutta, sosiaaliturvalla eläviä elintasopakolaisia tai ihmisiä, joilla ei ole mitään halua tulla osaksi yhteiskuntaamme.

Käsillä oleva kotoutumisselonteko on ansiokas erityisesti yhdessä suhteessa. Siinä kiteytetään se, mikä maahanmuuttopolitiikassamme on vialla. Kotoutuminen on yksisuuntainen, ei kaksisuuntainen prosessi. Yhteiskunta ei voi sopeutua erikseen jokaiseen maahan tulijaan ja hänen kulttuuriseen taustaansa, vaan jokaisen tulijan on sopeuduttava ja kotoututtava vastaanottavan maan kulttuuriin. Se ei estä tulijaa säilyttämästä ja arvostamasta omaa kulttuuriaan ja sen ilmentymiä, mutta väistämättä tulijan pitää hyväksyä suomalaisen yhteiskunnan keskeiset arvot ja pelisäännöt, sellaiset kuin demokratia, tasa-arvo ja lakien kunnioittaminen.

Hallituksen selonteko korostaa maahanmuuttajien oikeuksia ja näille suunnattuja palveluita. Sen sijaan tulijoiden omavastuu kuitataan varsin lyhyesti. Onko todellakin valtion ja virkamiesten vastuulla, että maahanmuuttaja kotoutuu? Eikö maahanmuuttajalla itsellään ole mitään vastuuta? Miksi meillä paapotaan aikuisia ihmisiä, ikään kuin he olisivat vain kotouttamistoimenpiteiden kohteita, objekteja, vailla omaa tahtoa ja tarkoitusta? Onko meillä vallalla uskomus, että ihminen kyllä lopulta kotoutuu, kunhan häneen vain kohdistetaan riittävästi viranomaislähtöisiä kotouttamistoimia.

Humanitaarisessa maahanmuutossa on kyse menetyksen tarinasta. Maahanmuuttaja on joutunut jättämään kotinsa, sukunsa, ystävänsä ja tutun ympäristönsä. Hän kokee silloin luonnollisesti menetyksen tunteita. Mutta menetyksen tunteita kokevat myös vastaanottavan yhteiskunnan jäsenet, jotka kokevat menettävänsä kansallisen koheesion, yhteenkuuluvuuden. Molemmat menetyksen tunteet pitää huomioida, jotta kotoutuminen voi onnistua ja tulija päästä osaksi uutta yhteiskuntaa.

Kokoomus on pitkään painottanut kielitaidon ja työllistymisen merkitystä. Vastaanottokeskukseen tai kotisohvalle unohtunut ei kotoudu. Kielitaito on keskeinen työelämän valmius. Työyhteisöön pääseminen tuo tarpeellisuuden kokemuksia ja helpottaa luomaan sosiaalisia suhteita. Työ on parasta kotoutumista.

Arvoisa puhemies! Meillä on valitettavasti maahanmuuttajia, jotka elävät sosiaaliturvalta eivätkä vuosienkaan maassaolon jälkeen ole oppineet suomea tai ruotsia. Näissä tapauksissa on kysymys järjestelmän väärinkäyttämisestä. Jokaisella on velvollisuus osallistua kykyjensä ja taitojensa mukaan oman elämänsä ja yhteiskunnan rakentamiseen. Kielitaidottomuus on aivan erityinen ongelma kotiin jääneille maahanmuuttajajäideille, koska heidän vaikutuksensa myös lasten kielitaidon kehittymiseen on keskeinen.

Kielitaidottomien maahanmuuttajien diaspora muodostuu helposti niin sanotuksi rinnakkaiseksi varjo-yhteiskunnaksi suomalaisen yhteiskunnan laidalle. Tällaisessa varjo-yhteiskunnassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

teiskunnassa vallitsevat valtakulttuurista merkittävästi poikkeavat tavat ja käsitykset siitä, mikä on hyväksyttävää, arvokasta tai tavoiteltavaa. Tällaisiin varjoyhteiskuntiin liittyy sosiaalisia ja yhteiskunnallisia ongelmia, joista Ruotsin entinen kansankoti tarjoaa hyvin ikäviä esimerkkejä. Näiden varjoyhteiskuntien nuoret kokevat itsensä helposti toisen luokan kansalaisiksi, ja sitähän he oikeasti ovatkin, koska heiltä tosiasiaa puuttuvat kaikki suomalaisessa yhteiskunnassa pärjäämiseen liittyvät työkalut. Ilman kielitaitoa on vaikea kouluttautua, ilman koulutusta on vaikea työllistyä ja ilman työtä on vaikea elättää itseään ja perhettään, saati sitten tavoitella niitä unelmia, joiden siivittämänä on alun perin lähdetty kotoa vieraseen kulttuuriin.

Kielitaidottomuuteen liittyy myös turvallisuusriskejä, koska ummikon on vaikea ymmärtää ympäröivää todellisuutta. Pysyvää oleskelulupaa, saati sitten kansalaisuutta, ei pitäisi myöntää, ellei tulija ole omaksunut riittävästi kieltä ja kulttuuria. Kulttuurisen sopeutumisen ja kotoutumisen yksi mittari on kyky ja halu rikoksettomaan elämään. Toistuvien rikosten tai yhdenkin vakavan rikoksen tulee pääsääntöisesti olla este pysyvän oleskeluluvan tai kansalaisuuden myöntämiselle. Joissakin tapauksissa rikosten pitää myös voida johtaa kansalaisuuden perumiseen kaksoiskansalaisten osalta.

Arvoisa puhemies! Suomi ei ole mikään hollitupa, eikä Suomeen pääseminen ole kenenkään ihmisoikeus. Maahantulijalla on oikeuksien ohella oltava myös velvollisuuksia. Velvollisuuksien minimitasona on, ettei meiltä turvaa hakeva saa aiheuttaa turvattomuutta täällä jo oleville. Suomi tarvitsee maahanmuuttoa, ja suurin osa tulijoista kotoutuukin hyvin. Mutta niiden kohdalla, joilta puuttuu aito kotoutumishalu, eivät mitkään kotouttamistoimet tuota tulosta. Väkisin ei voi ketään kotouttaa. Suomi toivottaa tervetulleeksi ne, jotka ovat tulossa rakentamaan täällä hyvinvointia itselleen ja perheelleen ja elämään täällä elämänsä yhteiskuntamme jäsenenä. Onnistunut kotoutuminen on sellaista, että menetyksen tarina onnistutaan kääntämään uudeksi aluksi. Onnistunut kotoutuminen on sellaista, että niin tulija kuin vastaanottava yhteiskuntakin ovat voittajia.

Kannatan edustaja Vestmanin tekemää kannanottoehdotusta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Jari.

16.17 **Jari Kinnunen kok:** Arvoisa herra puhemies! Onko kotoutuminen onnistunut silloin, kun ihmiset ovat asuneet Suomessa 25 vuotta eivätkä osaa edes auttavasti suomen kieltä? [Oikealta: Ei!] Onko kotoutuminen onnistunut silloin, kun ihmiset ovat asuneet täällä kymmeniä vuosia tekemättä päivääkään työtä tässä maassa? Tai onko kotoutuminen onnistunut silloin, kun isä sulkee perheen, lapset ja vaimon joka päivä sisään niin, että he eivät pääse ulos muuta kuin hänen valvonnassaan? Tai onko kotoutuminen onnistunut silloin, kun isä tekee tai yrittää tehdä henkirikoksen, joka kumpuaa hänen kunniakäsityksistään? Kaikki me tiedämme, että silloin ei kotoutuminen ole onnistunut.

Mutta onko kotoutuminen onnistunut silloin, kun ulkomaalainen työntekijä palkkaa toistakymmentä ulkomaalaista työntekijää ravintolaansa ja pyörittää sitä melkoisella liikevaihdolla? Tai onko silloin onnistunut, kun hän yrittää, on sarjayrittäjä ja on kotoisin ulkomailta, tai silloin, kun hän tekee tuolla raksalla pitkää päivää? Kyllä se silloin on onnistunut. Ja heitäkin meillä on paljon.

Arvoisa puhemies! Tässä selonteossa puhutaan kotoutumisen edistymisestä. No, onko se edistynyt? Ei se kyllä ole oikein edistynyt. Me ollaan kuultu täällä, kuinka paljon siihen on pistetty rahaa, ja silti meillä on täällä Helsingissä 50 000 ulkomaalaistaustaista työtön-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

tä. Segregaatio on voimistunut, syrjäytyminen on lisääntynyt ja toisen sukupolven jengiytyminen on jo vauhdissa ja kolmannen sukupolven ongelmia ratkotaan jo alakoulussa.

Selonteossa esitetyt toimenpide-ehdotuksia voi pitää lähinnä tuuleen huuteluna. Korulauseiden ja viranomaisvelvoitteiden lisäämisen sijaan olisi toivonut konkretiaa ja turvapaikanhakijoita velvoittavaa sääntelyä. Tässä seuraavassa on muutama sana, joka siellä toistuu jatkuvasti: vahvistaminen, tukeminen, edistäminen — ja tämä on paras — edistämisen kehittäminen sekä valtavirtaistaminen. Siinä on selonteon sanoma. Asiakirjan, joka koskee turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttajia, olisi suonut olevan sen verran selkosuomea, että nekin, joita se koskee, voisivat sitä ymmärtää. Toisaalta, turhaahan se tässä tilanteessa olisi, koska tässähän ei ole yhtään turvapaikanhakijaa tai maahanmuuttajaa velvoittavaa lausetta, joten heidän ei tätä varmaan tarvitse sitten ymmärtääkään.

Olisi toivottavaa, että hallitus ryhtyisi konkreettisiin toimiin, joilla turvapaikanhakijat ja perheenyhdistämisen kautta saapuneet velvoitetaan opiskelemaan suomen kieli, maamme kulttuuria ja arvoja ja lainsäädäntöämme sekä hankkimaan itselleen ammatin ja työtä, ja toisaalta toimiin, joilla muille maahanmuuttajille tarjotaan palveluita, joita he itse haluavat: esimerkiksi jatkokoulutusta, yrittäjyyskoulutusta ja sitä kielikoulutustakin. On nimittäin aivan selvä ero sillä, missä tarkoituksessa tähän maahan tullaan ja mitä palveluita tarvitaan. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

16.21 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta nostaa mietinnössään vahvasti esille kielitaidon merkityksen kotoutumisessa. Kielitaito on aivan keskeinen osa integroitumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan ja yleensä myös työsaannin edellytys. Kielitaidon puuttumisesta seuraa suurella todennäköisyydellä, ettei seuraavakaan sukupolvi kunnolla opi Suomen virallisia kieliä. Tämän vaihtoehdon todennäköisyys kasvaa, jos maahanmuuttajataustaisten lasten kaveripiiri ja koulu ovat maahanmuuttajaenemmistöisiä. Tästä on jo esimerkkejä tietyillä alueilla ja suuntaus on selvä. Ilmiö johtaa herkästi siihen, että tietyn kulttuuritaustan omaavat maahanmuuttajat hakeutuvat toistensa seuraan eivätkä omaksu suomalaisia tapoja tai opi suomea tai ruotsia. Tämä on omiaan ehkäisemään integroitumista, synnyttämään kuppikuntia, eristämään maahanmuuttajia kantaväestöstä ja estämään maahanmuuttajataustaisia nuoria hakeutumaan jatko-opintoihin. Tällaiseen kehitykseen on puututtava.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkyinen.

16.22 **Jukka Mäkyinen ps:** Arvoisa herra puhemies! Kotouttaminen — hieno kutsuhuuto mutta huono kaiku. Kun ilmeisesti vahvasti näyttää siltä, että kuljemme Ruotsin tietä kaikissa maahanmuuton ratkaisuisissa, kannattaa ehkä tarkastella, miten siellä on onnistuttu. Ruotsissa on kotouttamiseen satsattu paljon, eikä se ole ollut rahasta kiinni. Pääsiäismallakat ovat vielä tuoreessa muistissa. Ruotsin pääministeri onkin nyt vihdoinkin valmis myöntämään, että maahanmuuttajien kotouttamisessa ei ole kaikki mennyt ihan nappiin.

Eikä kotoutuminen ole onnistunut muuallakaan. Esimerkiksi Saksassa Merkel tunnusti jo kymmenen vuotta sitten, että yritys rakentaa Saksasta monikulttuurinen yhteiskunta on epäonnistunut täysin. Olisiko Ruotsin silloin kannattanut kuunnella Saksaa? Entä kannat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

taako meidän nyt kuunnella Ruotsia tässä asiassa? Miksi Suomi edelleen panostaa tähän varoja ja resursseja, kun mikään muukaan maa ei ole tässä onnistunut?

Suomi on kotouttanut paljon, tai oikeastaan paljon muuta ei ole tehtykään kuin kotoutettu. Tämä kotouttamisen uudistamisen tarve on jälleen loistava esimerkki siitä, että kotouttaminen ei ole onnistunut ja se kaipaa uudistamista. Muuttuuko tilanne toiseksi, kun uudistamme kotouttamista? Väitän, että ei muutu.

Ulkomaalainen työvoima ei tule paikkaamaan työvoimapulaamme. Meillä on vaikea kieli, jota ei opita hetkessä. Siitä on runsaasti esimerkkejä vuosikymmenien takaa — 20 vuotta kotoutusta eikä oikeastaan sanaakaan Suomea. Englannilla voi pärjätä joissakin työtehtävissä, mutta sellaisiin paikkoihin on saatavilla paljon työvoimaa EU:n sisältäkin. Meillähän on työvoiman vapaa liikkuvuus Euroopassa, joten hyvät paikat tulevat täytettyä varmasti sitä kautta. Lisäksi meillä on ihan tarpeeksi koulutettua työvoimaa omastakin takaa, jos vain luomme edellytykset sille, että työllä elää Suomessa. Tähän kuuluu olennaisesti elinkustannusten hillitseminen, joihin hallitus päätöksillään voi vaikuttaa.

Arvoisa puhemies! Olisiko nyt kalliiden kotouttamistoimien sijaan aika miettiä ihan muita keinoja? Pitäisikö ennemmin panostaa siihen, että kun työnantaja Suomessa hakee itse työvoimaa ulkomailta, niin työntekijä pääsisi mahdollisimman nopeasti töihin eikä prosessi kestäisi kohtuuttoman kauan?

Kun näillä nykyisilläkään toimilla emme onnistu kotouttamaan, niin se tuskin muuttuu uudistamisellakaan. Meillä on nyt jo valtavasti palveluja ulkomaalaisille ja vielä jopa heidän omalla kielellään.

Korostaisin vastuuta myös maahanmuuttajalta, että hän sitoutuu kotoutumaan. Jos näin ei käy, niin uhkana voisi olla sosiaaliturvan heikennys tai joissakin tapauksissa jopa maasta poistaminen. Kannustimia on ollut paljon, mutta jatkossa pitää korostaa enemmän myös velvollisuuksia. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lundén.

16.26 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Suomessa on pyrittävä siihen, että maahanmuutto on aina yhteiskuntaa hyödyttävää. Nyt näin ei todellakaan ole, eikä sen ongelman ratkaisemiseksi riitä mikään määrä kotoutumiskursseja tai maahanmuuttajille suunnattuja matalan kynnyksen neuvontapalveluita. Mielestäni kotoutumisessa tulisi korostaa yksilön omaa vastuuta huomattavasti nykyistä enemmän. Selonteossa ei kuitenkaan esitetä maahanmuuttajille lisävelvoitteita eikä selonteossa edes ohjata jatkoselvittämään asiaa. Useimmat kotoutumisen ongelmat liittyvät keskeisesti siihen, että yhteiskunta on luonut maahanmuuttajille käsityksen siitä, että heillä ei ole yhteiskunnassa juuri lainkaan velvollisuuksia vaan pelkästään oikeuksia. Työntekoon kannustamisen sijaan tulijat opetetaan hakemaan aktiivisesti erilaisia yhteiskunnan tukia ja palveluita.

Arvoisa herra puhemies! Meille suomalaisille vaarallinen esimerkki on naapurimaa Ruotsi, joka on heppoisen maahanmuuttopolitiikan vuoksi vajonnut kantaväestölle turvatomaksi maaksi. Kuvat Ruotsin mellakoista ovat kuin suoraan sotatoimialueilta. Tämä on se todellisuus, minne me olemme matkalla. Suomen ei tarvitse toistaa Ruotsin virheitä.

Selonteko antaa kuvan, että kotouttaminen Suomessa on onnistunut. Tämä ei vastaa tilastojen valossa todellisuutta. Suomessa on Pisa-tutkimukseen osallistuneiden maiden joukossa suurimmat oppimiserot kantaväestöön kuuluvien ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden välillä. Pahimmillaan puhutaan jopa kahden lukuvuoden erosta osaamisessa. Suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

nessa on lisäksi OECD-maiden yksi korkeimmista eroista työllisyysasteessa maassa syntyneiden ja ulkomailla syntyneiden välillä.

Kotoutumisen epäonnistumista alleviivaa myös se, että Suomi on käyttänyt kotouttamiseen huomattavat määrät julkisia resursseja moneen muuhun maahan verrattuna. Samat maahanmuuttajaryhmät ovat olleet ja ovat edelleen vuodesta toiseen yliedustettuina työttömyyslukuissa ja rikostilastoissa. Mielestäni on erityisen huolestuttavaa, että esimerkiksi suurempi riippuvuus sosiaaliuista on tietyissä kansallisuusryhmissä ylisukupolvinen ilmiö. Tämä ei voi jatkua näin.

Arvoisa herra puhemies! Kotouttamisen lähtökohtana tulisikin olla tosiasioiden tunnistaminen eli sen, että Suomessa on lukuisia maahanmuuttajayhteisöjä, jotka eivät ole toteutuneista kotouttamistoimenpiteistä huolimatta integroituneet suomalaiseen yhteiskuntaan. Humanitäärisen maahanmuuton piirissä saapuneet ovat työllisyysasteeltaan ja kaikkiaan taloudellisilta nettovaikutuksiltaan selvästi ongelmallisempia kuin muut maahanmuuttajaryhmät. Tätä tukevat myös selonteon havainnot esimerkiksi siitä, että EU-maiden ulkopuolella syntyneet työllistyvät erityisen huonosti. Myös tämän edellä mainitun ryhmän Suomessa syntyneet lapset työllistyvät heikosti. Tällä on erittäin merkittäviä negatiivisia ja kauaskantoisia vaikutuksia julkistalouteen sekä yhteiskunnan turvallisuuteen.

Riittävä kielitaito on kotoutettavan itsensä sekä vastaanottavan yhteiskunnan kannalta erityisen tärkeää. Liian pitkään tarjottavat vastikkeettomat tulkkauspalvelut passivoivat ja pahimmillaan jopa estävät suomen kielen oppimisen ja integroitumisen suomalaiseen yhteiskuntaan. Koulutukseen osallistumisen tulee olla velvoittavaa, ja oppimistulokset tulee mitata. Niin ikään on luotava kotouttamisen mittaristo, ja maahanmuuttajille on voitava asettaa sanktioita, mikäli nämä eivät saavuta riittävästi heille määriteltyjä tavoitteita. Olemme nähneet, että rahalla ei saa toimivia tuloksia.

Kaikki turhanpäiväiset maahanmuuttajien paapomiseen käytetyt varat ovat pois kaikesta muusta. Näin epävakauden ja niukkuuden aikoina tämä korostuu. Suomen valtion on asetettava suomalaisten hyvinvointi kaiken muun edelle. Asiat on viimeistään nyt laitettava tärkeysjärjestykseen. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sankelo.

16.30 **Janne Sankelo kok:** Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee tulevaisuudessa maahanmuuttajia, jotka tulevat tekemään töitä eivätkä nostamaan tukia. Tämä on lyhyt tiivistys siitä, mikä on hyvän työperäisen maahanmuuton lyhyt oppimäärä. Tämän oppimäärän hyväksytyllä suorituksella on myös suomalaisten laaja tuki.

Ulkomaalaistaustaisten työttömyys on kaksinkertainen ja työllisyysaste on matalampi suomalaistaustaisiin nähden. Lähtömaiden välillä on merkittäviä eroja, kuten täällä on tänään todettu. Kotoutumisessa kielitaidon merkitys on aivan ratkaiseva. Maahan tulevalta tulee myös edellyttää, että hän opiskelee ja omaksuu suomalaisen yhteiskunnan periaatteet ja vähintäänkin tiedostaa suomalaisen arvopohjan ja sitoutuu noudattamaan siitä kumpuavia tärkeitä johtopäätöksiä. Kotoutumisaikana kuitenkin tällä hetkellä vain kolmannes saavuttaa perustason suomen tai ruotsin kielessä.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen ryhmäpuheessa todettiin, että kotoutumispolitiikkaan on tehtävä muutos. Muutos. Ongelmat on ratkaistava. Kotoutujan oikeuksia ja yhteiskunnan vastuuta korostavasta järjestelmästä on siirryttävä kohti kotoutujan omia velvollisuuksia ja omaa vastuuta. Jos nämä velvoitteet eivät maistu tai tunnu hyviltä, on aika pala-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

ta kotikonnuille. Tanskassa on kehitelty tähän hyvät mallit, ja ne ovat siellä käytössä. En ole kuitenkaan nähnyt hallitukselta merkkejä hyödyntää näitä.

Kotoutumisen selonteon tavoitteena on, että maahanmuuttajien osallisuus yhteiskunnassa voidaan varmistaa ja osaamista hyödyntää. Tavoitteet hallituksella ovat hyvät, mutta konkreettiset toimenpiteet jäävät selonteossa korulauseiksi. Tähän kiinnittää huomiota myös hallintovaliokunta. Kokoomus edellyttää, että konkreettiset kotoutumisen takaavat toimet sisällytetään selonteon toimeenpanosuunnitelmaan.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisen onnistuminen on valtavan mittaluokan kysymys. On huomioitava, että monet sellaiset henkilöt, jotka ovat itse tulleet Suomeen töihin, elättävät perheensä ja ovat kotoutuneet, ovat tämän nykyjärjestelmän suurimpia kriitikoita. Kauhavalla on ahkeria metallimiehiä, maatilojen työntekijöitä — ulkomaalaistaustaisia — ja heidän mielestään tämä tukijärjestelmä ei kannusta työntekoon vaan pankon päällä huilailuun. Tämä ulkomaalaistaustaisten, ahkerien suomalaisten viesti on otettava vakavasti.

Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on todettu moneen kertaan, työ ja kieli ovat kotoutumisen keskiössä. Työn syrjään on päästävä kiinni heti oleskeluluvan alettua. Työssä opitaan ymmärtämään Suomea ja yhteiskuntaamme ja osallistutaan myös niiden ylläpitämiseen. Kielikoulutukseen on taattava nopea pääsy, ja sitä on osattava räätälöidä asiakkaiden osaamisen ja tarpeen mukaan. Maahanmuuttajan sosiaaliturvaa on porrastettava. Sosiaaliturvan tulee olla kotouttamisjakson alussa muuta väestöä matalampi, ja tukitaso tulee kytkeä kotoutumisohjelman tulokselliseen suorittamiseen.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta vaatii sitä, että kotoutumisen velvoittavuutta lisätään. Se on oikea vaade. Kotoutumisen ykkösvastuu on yksilöllä, ei esimerkiksi kunnalla, mikä äskeisissä puheenvuoroissa tuli esille. Valiokunnassa kokoomus esitti, että hallitus velvoitettaisiin toimiin tulkkauksipalveluoikeuden rajaamiseksi sekä kielitaitovaatimuksen säätämiseksi pysyvän oleskeluluvan edellytykseksi. Hallituspuolueet eivät ole tästä inostuneet. Pysyvä oleskeluoikeus Suomessa tulee antaa vain niille, jotka osoittavat työllään tai opiskelullaan sekä riittävällä kielitaidollaan kotoutuneensa suomalaiseen yhteiskuntaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kilpi.

16.35 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa puhemies! Maahanmuuttoon toki liittyy hyvinkin paljon kaikennäköisiä uhkakuvia ja negatiivisia asioita. Minä nyt tässä puheenvuorossa haluaisin vähän pureutua niihin positiivisiin asioihin, mutta näihinkin liittyy kyllä ongelmia, ikävä kyllä.

Meidän on totaalisesti tunnistettava ja tunnustettava se tosiseikka, että Suomihan vanhenee ja työssäkäyvä kansanosia pienenee ja kestävyysvaje sen kuin vaan syvenee, ja meidän on sitä työvoimaa saatava ulkomailta, ja tämä voi olla aivan hyvin jopa meidän kohtalonkysymyksen. Mutta tähän liittyy kyllä muutamia perustavanlaatuisia ongelmia:

Ensinnäkin se, että miten voi kotoutua, jos prosessit eivät toimi eikä sitä työtä voi tehdä tai se on tehty liian vaikeaksi ja kohtuuttomaksi?

Ensinnäkin tuo oleskelulupahakemus on hyvin vaikea ja monimutkainen, ja se vaatii muun muassa hyvin monesti alan TESin tuntemusta, mutta kysynpähän vaan, että kuinka moni suomalainen työnhakija tuntee esimerkiksi vaikkapa leipomoalaa koskevan TESin. Voisi todeta, että nämä hakemukset ovat ihan suomalaisellekin hyvin haastavia toteuttaa ja tehdä. Käytännössähän se tarkoittaa sitä, että on oltava suomalainen, suomenkielinen avus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

taja, jotta homma onnistuu, ja siitä huolimatta se on hyvin vaikeata — se virheen mahdollisuus näissä on tosi suuri.

Ja Migrin toimipaikkoihin on todella vaikea saada aikoja. Just tarkistin, pari minuuttia sitten, mitenkä esimerkiksi Kuopiossa, kotikaupungissani, löytyisi Migrille aikoja, niin 27.7. oli seuraava vapaa aika. Että siinäpäähän odottelemaan.

Kyllä se kaiken kaikkiaan on melkoinen mankeli, mitä pitää käydä läpi, ennen kuin saa semmoisenkin asian kuin pankkitilin, ja se on ratkaisevan tärkeä asia tuon työn tekemisen suhteen sun muutenkin tässä elämässä.

Ja työlupa on myös varsin kallis. Se on 490 euroa, ja nyt jos ajatellaan, että vaikkapa — ennen Ukrainan sotaakin — kun Ukrainasta tuli kausityöntekijöitä, niin jo se 490 euron kustannus oli aikamoinen raha heillekin.

Mutta entäs sitten, kun kaikki nämä onnistuvat ja työtä tehdään, liiankin paljon? Moni tuntee vastikään uutisoidun tapauksen, jossa maahanmuuttaja oli ollut liiankin ahkera. Hän oli toiminut ruokalahettinä ja tienannut yli 5 000 euroa, ja maahanmuuttajalla on perhe kotimaassaan, kolme pientä lasta ja vaimo, ja tällä perhekoolla pitäisi nuo tulot olla vähintään 2 900 kuussa. Että yli meni vähän liikaakin, ja siitä nyt saa sitten kärsiä, koska häntä ollaan karkottamassa, koska tulot ovat epäuskottavia. No hän on opiskellut siinä samalla Itä-Suomen yliopistossa kemian maisteriksi, elikkä nämä puheet siitä, että työn tekeminen on parasta kotouttamista ja opiskelu on tärkeätä, ei oikein toimi tässä kohtaa. Hänellähän unelma oli se, että tulee hankkineeksi sen verran paljon rahaa ja riittävästi, että saisi sen koko perheen tuotua Suomeen, mutta nyt hän joutuu sitten täältä lähtemään. Voisi kysyä, että mitenkähän nyt omasta mielestä tämä homma nyt meni.

Olen tästä asiasta saanut paljon yhteydenottoja asianajajilta, jotka hoitavat vastaavanlaisia tapauksia ympäri Suomen. Minä olen saanut yhteydenottoja työnantajilta, mansikkatiloilta ynnä muualta, että tämä homma on aivan liian vaikea ja ei toimi yksinkertaisesti. Ja viimeiseksi olen eilen saanut yhteydenottoja kansalaisilta, jotka nyt yrittävät auttaa näitä ukrainalaisia. Tilanne on edelleen aivan liian vaikea ja monimutkainen, ja siellä on kuitenkin hyvin potentiaalisesti työntekijää ja niitä arvokkaita tekeviä käsiä, mitä meillä tässä koko ajan ollaan vailla. Minä en ymmärrä, minkä takia tätä hommaa ei vain yksinkertaisesti saada toimimaan. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rydman.

16.39 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Ministeri tässä omassa puheenvuorossaan vähän kyseenalaisti sitä valitettavaa faktaa, että eritaustaisilla maahanmuuttajilla on kyllä kovasti erilaiset edellytykset sopeutua eurooppalaiseen yhteiskuntaan. On vain niin, että vaikka tietysti yksilöllisiä poikkeuksia on, niin tilastot kuitenkin ovat tässä kohdalaisen yksiselitteisiä.

Itse olen sillä kannalla, että oikeastaan harvoja relevantteja, todella relevantteja mittareita kotoutumisen onnistumisessa on nimenomaisesti työllisyysaste. Sitten taas käänteisesti voidaan katsoa, että rikostilastot kertovat myöskin jotakin kotoutumisen epäonnistumisesta. Jos on sellaisia maahanmuuttajaryhmiä, jotka ovat aliedustettuina työllisyystilastoissa mutta yliedustettuina rikostilastoissa, niin se kyllä kertoo siitä, että kotoutuminen on ollut kaikkea muuta kuin onnistunutta. Ja tässä kiinnostava havainto on se, että maahanmuutto ei todellakaan ole mitään tasalaatuista maksamakkaraa, vaan eri alueilta tulevat ryhmät kotoutuvat kovasti eri tavoin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

Kiinnostavaa on havaita myöskin se, että eri Euroopan maissa on aika erilaisia poliittisia strategioita sen suhteen, millä tavoin kotoutumista uuteen yhteiskuntaan pyritään toteuttamaan ja yritetään toteuttaa, mutta siitä huolimatta samat ilmiöt toistuvat jatkuvasti. Riippumatta kotouttamistoimenpiteiden laadusta, määrästä ja rahallisesta volyyymista havaitaan käytännössä kaikissa Euroopan maissa, että tietyiltä kulttuurialueilta tulevat ihmiset kotoutuvat varsin heikosti. Tästä voisi loogikko hyvin vetää sen johtopäätöksen, että näillä kotouttamistoimenpiteillä ei lopputulokselle tunnu olevan kovinkaan paljoa merkitystä, vaan ne ryhmät, joilla lähtökohtaisestikin on hyvät edellytykset sopeutua, sopeutuvat kyllä, vaikka kotouttamistoimenpiteitä ei juuri olisikaan, ja ne, joilla lähtökohdat ovat heikot, eivät juuri niistä kotouttamistoimenpiteistäkään hyödy.

No, tästä se olennainen johtopäätös, joka tulisi vetää, on se, että jos on kyse koulutetuista, kielitaitoisista ihmisistä, niin melkein kulttuuritaustasta riippumatta kotoutuminen onnistuu aika hyvin semmoisessakin tapauksessa, jossa muuttoa tapahtuu paljon. Yhtäältä jos kulttuurinen etäisyys vastaanottavaan yhteiskuntaan on aika lyhyt, niin sellaisessa tapauksessa suurikin joukko ehkä matalastikin koulutettua väkeä sujahtaa uuteen yhteiskuntaan kyllä varsin hyvin. Mutta jos kielitaito ja koulutustaso on heikko ja muuttamisen volyymi on laaja, niin mitkään kotouttamistoimenpiteet eivät auta. Tällöin on myöskin välttämätöntä tämän laatuista maahanmuuttoa pyrkiä määrällisesti rajaamaan, jotta kotouttamistoimenpiteillä edes teoriassa olisi mahdollisuuksia onnistua.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Talvitie.

16.42 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme selontekoa kotoutumisesta ja sen uudistamistarpeista sekä hallintovaliokunnan mietintöä eli eduskunnan kantaa selontekoon.

Kotoutumisessa kaipaamme ja tarvitsemme ihmisen kokoista toimintaa. Se tarkoittaa yksilön vastuun ja kannustavuuden lisäämistä. Se tarkoittaa myös sitä, että kotouttamispolitiikassa siirrytään suomalaiseen yhteiskuntaan kovin juurtuneesta vahvasta hallintokeskisuudesta pois. Työllistymisen esteitä on purettava, ja kielitaidon puute on aivan liian monelle se suurin este työn syrjään pääsemiseen. Tarvitaan siis nimenomaan kielitaidon kehittämistä sekä kotoutumiskoulutuksen laadun parantamista ja velvoittavuuden lisäämistä. Valiokunta toi esiin myös, että tiedon kulkua on kehitettävä ja viranomaisten toimintavalmiuksia on selkeytettävä.

Nostan yhden ison erityisryhmän, joka kaipaa näitä kannustimia ja ihmisen kokoista toimintaa, eli maahanmuuttajataustaiset naiset ja erityisesti kotiäidit. Valiokuntamme painottaa, että maahanmuuttajanaisten työllistymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja työllistymisen esteitä on purettava. Työelämälähtöisiä kotoutumispalveluita on oltava tarjolla myös työmarkkinoiden ulkopuolella oleville naisille. Siksi on tärkeää, että ehdotetaan tehostettavan viranomais- ja järjestöyhteistyötä työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajanaisten tavoittamiseksi ja palveluihin ohjaamisen parantamiseksi. Esimerkiksi lastenhoidolla tuettuja joustavia koulutuksen toteutumismalleja on tärkeä kehittää.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että löydetään nykyistä enemmän keinoja antaa maahanmuuttajataustaisille naisille tietoa heidän oikeuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Kotoutumisen selonteon tavoitteena on, että maahanmuuttajien osallisuus yhteiskunnassa varmistuu ja sitä hyödynnetään. Tavoitteet ovat hyviä. Ongelma vain on, että konkreet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

tiset toimenpiteet jäivät selonteossa liian vähiin, ja tähän kiinnitimme myös hallintovaliokunnassa huomiota.

Kokoomuksen ryhmän osalta on sanottava loppuun, että olemme pettyneitä siihen, että eduskunnan tehtävänantoa nimenomaan uudistaa kotiutumiskysymyksiä ei hallitus ottanut riittävällä vakavuudella. Edellyttämekin, että konkreettiset kotoutumisen takaavat toimet sisällytetään tähän tulevaan selonteon toimeenpanosuunnitelmaan.

Maahanmuuttajan, joka osallistuu kotouttamispalveluihin, nimenomaan yksilön kannalta on saatava lisää kannustimia ja myöskin vastuuta. Suomalaisen yhteiskunnan vapauden ja vastuun tasapaino on löydyttävä myös näissä asioissa. Kotouttamistoimenpiteet ja asenne palveluiden järjestämiseen kaipaavat siis ihmisen kokoista toimintaa, joka tarkoittaa myös sitä, että otamme paremmin huomioon maahanmuuttajan ja annamme vastuuta ja kannustimia. Kokoomus lähtee siitä, että nämä kotouttamisen ongelmat ovat kyllä ratkaistavissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Taimela.

16.46 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä vaiheessa iltapäivää on sanomatakin selvää, että onnistunut kotouttamiskysymykset vaatii työllistymismahdollisuuksia ja osallisuudentunnetta tässä meidän yhteiskunnassamme. Syrjäytyminen, sosiaalinen pahoinvointi ja heikko sosioekonominen asema ovat ilmiöitä, jotka syrjäyttävät paitsi meidän valtaväestöä myös tietysti maahanmuuttajia. Näitä ilmiöitä meidän pitää pystyä päättäjänä taklaamaan, ihonväristä tai ihmisen omasta kielestä välittämättä. Ajattelen niin kuin toivon suurimman osan meistä ajattelevan, että onnistunut kotoutuminen paitsi vaatii yhteiskunnalta resursseja, eli se vaatii oikea-aikaisia toimenpiteitä yksilötasolla, myös vaatii ehdottomasti maahanmuuttajan omaa vastuuta.

Hallintovaliokunnan työssä, kun luin teidän mietintöänne, korostettiin erityisesti kielikoulutuksen merkitystä, ja se on tietysti noussut myös tämän iltapäivän aikana tässä salityössä todella, todella monissa puheenvuoroissa hyvin esille. Kielikoulutuksella ja siinä onnistumisella on myös suuri merkitys yksilön oikeusturvan näkökulmasta. Ajattelen, että ei ole oikein, että maahanmuuttajat ovat jopa vuosia tulkkien tai omien alaikäisten lastensa varassa esimerkiksi asioidessaan erilaisissa virastoissa. Tämähän on ihan tätä päivää.

Muistelen, että edustajakollega Elon puheenvuorossa tässä aiemmin salissa nousi esiin se, että vastuu asiallisesta kotoutumisesta kuuluu kuitenkin meille kuntiin. Tässä yhteydessä myös peräänkuulutan sitä, että nyt kun valmistellaan näitten hyvinvointialueiden prosesseja ja ne ovat tietysti eri alueilla myös hyvin erilaisissa tilanteissa — osassa ollaan onnistuttu menemään paljon nopeammin eteenpäin kuin toisilla hyvinvointialueilla — niin tässä on todella tarkkaan tsekattava se, mikä jää kuntien vastuulle ja mistä sitten hyvinvointialueet ottavat kopin, jotta nämä ihmiset eivät ole niissä rajapinnoissa ilman apua ja tukea ja sitä oikeaa paikkaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rydman.

16.48 **Wille Rydman kok:** Arvoisa herra puhemies! Tähän kotoutumiskysymykseen liittyvät aivan olennaisesti tietysti ylipäättäänkin yhteiskuntamme taloudelliset kannusteet työntekoon tai joissakin tapauksissa niiden kannusteiden vajavaisuus, ja tämä tietysti koskee ihan yhtä hyvin täällä syntyneitä kuin tänne muuttaneita. Työnteon tulisi aina ilman

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2022 vp

muuta olla kaikissa tilanteissa kannattavampaa kuin joutenolo, mutta edelleenkin valitettavasti kaikissa olosuhteissa näin ei ole. Tämä on tietysti erityisen vakava tilanne sellaisessa tapauksessa, kun tulija tulee jostakin toisaalta ja hänen koko yhteiskuntaan sopeutumisansa kannalta olisi aivan keskeistä, että hän myöskin mahdollisimman nopeasti työllistyy.

Samalla tällä on myöskin merkittävä vaikutuksensa siihen, minkälaatuista se maahanmuutto on, jota maahamme kohdistuu. Meillä on varsin vaikea kieli, keliolosuhteet eivät ole erityisen houkuttelevat monellekaan sellaiselle tulijalle, jolla on monia muitakin vaihtoehtoja, mutta samaan aikaan meillä on myöskin huippuosaajille ja hyvätuloisille varsin kireä verotus tässä maassa. Tällaiselle potentiaaliselle tulijalle on todennäköisesti kysyntää ja merkittävästi parempia kannusteitakin mennä jonnekin muualle.

Vastaavasti sitten taas on niin, että meidän sosiaaliturvamme piirissä on monia sellaisia kannusteita, jotka tekevät Suomesta erityisen houkuttelevan tulokohteen sellaiselle muuttajalle, jonka primäärisyys ei ehkä olekaan työllistyä. Tästäkin muodostuu herkästi sellainen paha kierre, jossa ensinnäkin järjestelmämme houkuttelee väärentyyppistä maahanmuuttoa, ja sen jälkeen, kun tämä maahanmuutto on toteutunut, entisestään vielä ylläpitää heikon kotoutumisen kierrettä. Pahimmillaan tästä tulee ylisukupolvista, mikä sitten on omiaan johtamaan moniin niistä vakavista sosiaalisista ongelmista, joita täällä tämänkin päivän aikana tässä keskustelussa on sivuttu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

16.50 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Vielä loppuun haluan kiinnittää huomion erään tämän kotoutumisselonteon puutteeseen eli siihen, mitä sitten tehtäisiin, jos se kotoutuminen ei jonkun yksilön kohdalla nyt sitten toimikkaan, minkälaisia ehtoja asettaisimme näille oleskeluluville, määräaikoja siihen, miten nopeasti on työllistytävä, määräaikoja siihen, miten nopeasti on todistettava kielitaito, tietenkin vaatimus siihen, ettei syyllisty rikoksiin, ja vastaavia asioita. Meidän on tehtävä tiukka ero sosiaaliperusteisen maahanmuuton, jota lähtökohtaisesti ei pitäisi olla olemassakaan, ja työperäisen maahanmuuton välillä, etteivät nämä asiat pääse sekaantumaan keskenään, ja tehdä tarkat rajaviivat siihen, mikä on työperäistä maahanmuuttoa, mikä täyttää sen tunnusmerkit ja mikä ei täytä sen tunnusmerkkejä. Kaikkiällä muuallakin maailmassa toimitaan näin: valikoidaan maahanmuuttajia, jotka pääsevät maahan, jotka voivat todistaa sen, että sopivat siihen maahan ja pystyvät siellä työtä tekemään, ja sitten jos eivät sovi siihen maahan, niin on edessä kotimatka. Näin pitäisi olla myös Suomessa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.